

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Νεοελληνική Γλώσσα

Α΄ Λυκείου

Τίτλος:

«Τα στερεότυπα των δύο φύλων στον κινηματογράφο»

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΑΧΜΑΤΖΙΔΗΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας δευτεροβάθμιας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνια 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Τα στερεότυπα των δύο φύλων στον κινηματογράφο

Δημιουργός

Δημήτρης Ταχματζίδης

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Α΄ Λυκείου

Χρονολογία

Μάρτιος 2014

Διδακτική/θεματική ενότητα

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ:

Σχολικό Εγχειρίδιο: «Έκφραση – Έκθεση, Τεύχος Α΄ Γενικό Λύκειο»

Θεματική Ενότητα: ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ

Διδακτική Ενότητα: VII. Οργάνωση του λόγου (σελ. 66)

1. Οργάνωση του λόγου και η πειθώ (σελ. 69)
2. Οργάνωση του λόγου και το επιχείρημα (σελ. 70)
3. Οργάνωση του λόγου και η αιτιολόγηση (σελ. 73)

Θεματική Ενότητα: Ο ΛΟΓΟΣ (σελ. 91)

Διδακτική Ενότητα: I. Προφορικός και γραπτός λόγος:

1. Επισημαίνω τα στοιχεία της ομιλίας (σελ. 92)

2. α) Ο προφορικός και ο γραπτός λόγος ως μέσα επικοινωνίας (σελ. 96), (γ) Απροσχεδιαστος και προσχεδιασμένος λόγος (σελ. 99-103), (ε) Το φανερό και το λανθάνον νόημα (σελ. 105)

Διδακτική Ενότητα: Π. Διάλογος:

1. Θέματα για συζήτηση και έκφραση/έκθεση σχετικά με την εφηβεία (σελ. 122)
2. Θέματα για συζήτηση και έκφραση/έκθεση σχετικά με την αγάπη και με τον έρωτα (σελ. 131)

Θεματική Ενότητα: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ (σελ. 139)

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ:

Θεματική ενότητα: Τα φύλα στη λογοτεχνία

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

Ιστορία

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Χρονική διάρκεια

7 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής, σχολική βιβλιοθήκη, αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, αίθουσα εκδηλώσεων, αυλή σχολείου, διάδρομοι σχολείου κλπ.

Εκτός σχολείου: μουσείο, θέατρο, κινηματογράφος, γειτονιά κλπ.

II. Εικονικός χώρος: [Facebook](#), ιστολόγιο τάξης, wiki, ιστοσελίδα τάξης κλπ.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για την υλοποίηση του σεναρίου είναι βασικές οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Η εξοικείωση του εκπαιδευτικού με Η/Υ.
- Η δυνατότητα δημιουργίας group στο Facebook ή blog.
- Η συνεργασία του εκπαιδευτικού με τον υπεύθυνο χειριστή της σχολικής ιστοσελίδας.
- Η εξοικείωση του εκπαιδευτικού με τη λειτουργία των μαθητών σε ομάδες.
- Η εξοικείωση του εκπαιδευτικού με θέματα ρητορικής και ψυχολογίας του λόγου (discursive psychology) και με θέματα φυλετικών σπουδών (gender studies), φεμινιστικού κινήματος και θεμάτων ισότητας των δύο φύλων.
- Η χρήση οπτικοακουστικών μέσων σε αίθουσα πολλαπλών χρήσεων ή εργαστήριο πληροφορικής (χρήση βιντεοπροβολέα, Η/Υ, διαδίκτυο κ.ο.κ).

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο, αξιοποιώντας την αρχή της βιωματικότητας, θίγει θέματα ισότητας των δύο φύλων και στερεοτύπων για να παρουσιάσει στους μαθητές την έννοια της σκοπιμότητας που καλύπτεται πίσω από τις λεκτικές της αναπαραστάσεις (με βασικότερη το επιχείρημα). Χρησιμοποιώντας τις διακρίσεις που γίνονται εις βάρος των δύο φύλων, το σενάριο παρουσιάζει στους μαθητές βασικές αρχές ρητορικής.

Καλλιεργεί, επίσης, την κριτική σκέψη εξασκώντας τους μαθητές στο να διαβάζουν «ανάμεσα στις γραμμές» εντοπίζοντας κίνητρα, στάσεις και σκοπιμότητες πίσω από τον λόγο των ομιλητών και ανακαλύπτοντας παράλληλα ότι ο προφορικός λόγος και η αξιολόγησή του σε «ανώτερο» ή «κατώτερο» είναι κοινωνική κατασκευή και όχι φυσική προδιάθεση. Επίσης, το σενάριο καλλιεργεί και τον ψηφιακό γραμματισμό των μαθητών, καθώς τους ωθεί στη χρήση του Η/Υ και στην αξιοποίηση του διαδικτύου. Η διδακτική πορεία του σεναρίου στηρίζεται στην αρχή του blended learning, υλοποιώντας τις βασικότερες μορφές διδασκαλίας: face2face παραδοσιακή διδασκαλία με τη μέθοδο της διάλεξης και ομαδική έρευνα στο διαδίκτυο. Το σενάριο υλοποιεί διάφορες θεματικές από το σχολικό βιβλίο της ελληνικής γλώσσας για την Α΄ τάξη του Ενιαίου Λυκείου.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Το θεωρητικό πλαίσιο του σεναρίου στηρίζεται στην αξιοποίηση της Ψυχολογίας του Λόγου (Discursive Psychology, στο εξής ΨτΛ) στη σχολική τάξη. Η ΨτΛ δίνει έμφαση στην ανάλυση του λόγου στην καθημερινή ζωή – επικοινωνία και στηρίζεται σε 3 έννοιες: (α) Κατασκευή, (β) Δράση και (γ) Ρητορεία. Για την ΨτΛ η πραγματικότητα δεν είναι «αντικειμενική» (δεν υπάρχει εκ των προτέρων), αλλά κάθε αντικείμενο, κάθε πραγματικότητα κατασκευάζεται (δράση - κατασκευή) καθώς ο ομιλητής μιλάει και αναπτύσσει επιχειρήματα (ρητορεία). Υπό την έννοια αυτή, καθετί που έχει ειπωθεί σε αυτόν τον κόσμο είναι σωστό, αν ιδωθεί μέσα από το πλαίσιο στο οποίο ειπώθηκε, επομένως η ΨτΛ θα προσπαθήσει, αφενός να εντοπίσει το πλαίσιο αυτό, αφετέρου να διακρίνει τη σκοπιμότητά του.

Οι άνθρωποι στην καθημερινή τους ομιλία δεν επικοινωνούν «απλά» αλλά ταυτόχρονα διατυπώνουν κρίσεις για τον κόσμο, στηρίζουν ή απορρίπτουν μία άποψη, κατασκευάζουν την πραγματικότητα στην οποία ζουν. Ο ομιλητής έρχεται σε επαφή με διλήμματα, τα οποία πρέπει να διαχειριστεί. Το άτομο κατασκευάζει

εκδοχές του κόσμου καθώς μιλά. Οι άνθρωποι φτιάχνουν εκδοχές του κόσμου, καθώς προβαίνουν σε πράξεις, και οι πράξεις αυτές, μέσα από μια ρητορεία, υπονομεύουν εναλλακτικές εκδοχές, επειδή, ακριβώς, κάθε άτομο έχει προσωπικό – θεσμικό συμφέρον στις πράξεις του (Δραγώνα 2001: 56). Το βασικό ερώτημα στο οποίο προσπαθεί να απαντήσει η ψυχολογία του λόγου είναι το εξής: Ποιο είναι, λοιπόν, το (θεσμικό, οικονομικό, πολιτικό, κοινωνικό) συμφέρον του ανθρώπου που στην καθημερινή του ομιλία υιοθετεί τη μία ή την άλλη άποψη; Η απάντηση στο ερώτημα αυτό δομείται με την χρήση της κατασκευής, της δράσης και της ρητορείας.

Το ενδιαφέρον της ΨτΛ εστιάζεται στα επιχειρήματα και στον τρόπο με τον οποίο αυτά «κατασκευάζονται» στην καθημερινότητα, όπως στην οικογένεια, στον Τύπο και αλλού, καθώς και στο πώς οργανώνονται γύρω από τα βασικά κοινωνικά και ιδεολογικά διλήμματα. Επίσης, εστιάζεται και στη σκοπιμότητα των επιχειρημάτων που προβάλλονται σε κάθε επικοινωνιακή περίσταση από τους ανθρώπους.

Στο σχολείο δίνεται ένα ενδιαφέρον στη διδασκαλία του επιχειρήματος ως δομή, ως φόρμα (επίκληση στη λογική, αυθεντία, επαγωγικός, παραγωγικός συλλογισμός κλπ) και συνήθως η διδασκαλία εξαντλείται στα πλαίσια της τυπικής προτασιακής λογικής, όπου ο μαθητής καλείται να εντοπίσει τις προκείμενες, το συμπέρασμα, την ορθότητα και την εγκυρότητα του συλλογισμού όπως επίσης και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του. Η ΨτΛ με αφορμή τα παραπάνω δίνει έμφαση όχι μόνο στις προκείμενες ενός επιχειρήματος, αλλά στη σκοπιμότητα του ομιλητή που χρησιμοποιεί ένα επιχείρημα. Δε σταματά στη γενική κρίση, ότι, δηλαδή, η πειθώ είναι ο σκοπός του επιχειρήματος (ο ομιλητής έχει σκοπό να πείσει) αλλά πάει και ένα βήμα παραπέρα: ποιοι είναι οι στόχοι του ομιλητή (ποιους στόχους θα πετύχει αν μας πείσει για την άποψή του) και γιατί επιλέγει αυτούς και όχι κάποιους άλλους; Υπό την έννοια αυτή, η ΨτΛ δεν ενδιαφέρεται για το αν ένα επιχείρημα είναι σωστό ή λάθος, αν ο ομιλητής έχει δίκιο ή άδικο, αλλά γιατί ο ομιλητής επιλέγει αυτό και όχι εκείνο το επιχείρημα.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Στο επίπεδο των γνώσεων για τον κόσμο οι μαθητές με το σενάριο θα είναι σε θέση να:

- Γνωρίσουν την ΨτΛ ως νέο κλάδο της ψυχολογίας.
- Μάθουν τη χρήση του επιχειρήματος στην καθημερινή ομιλία.
- Κατανοήσουν την έννοια της σκοπιμότητας του ομιλητή.
- «Διαβάσουν» τη σκοπιμότητα «πίσω από τις γραμμές» του επιχειρήματος.
- Δούνε μέσα στο επίχειρημα την πρόθεση του ομιλητή.
- Κατανοήσουν τι ακριβώς είναι το στερεότυπο.
- Γνωρίσουν την ιστορία του φεμινιστικού κινήματος σε Ελλάδα και εξωτερικό.

Στο επίπεδο των στάσεων και της κοσμοθεωρίας που θα διαμορφώσουν με την υλοποίηση του σεναρίου αυτού οι μαθητές θα είναι σε θέση:

- Να αναγνωρίσουν τα στερεότυπα και τη σημασία τους στην καθημερινή ζωή.
- Να αναπτύξουν τις στρατηγικές που θα τους επιτρέψουν να δούνε κριτικά και να αναθεωρήσουν τα κάθε λογής στερεότυπα στην καθημερινή τους ζωή.
- Να καταλάβουν ότι η πειθώ δεν προωθεί τις δίκαιες αλλά τις συμφέρουσες στάσεις στην καθημερινή ζωή.
- Να αντιληφθούν τη σημασία της σκοπιμότητας στη δομή, οργάνωση, παραγωγή, εκφορά και χρήση ενός επιχειρήματος.

Οι μαθητές με την υλοποίηση του σεναρίου θα κατανοήσουν αξίες και ιδεολογίες όπως:

- Η θέση και ο ρόλος της γυναίκας (όπως προβάλλεται από διαφημίσεις, ΜΜΕ, συνήθειες, απόψεις κλπ) δεν είναι φυσικός, αλλά κοινωνικά κατασκευασμένος και, ως εκ τούτου, υπηρετεί σκοπιμότητες.
- Τα στερεότυπα των δύο φύλων οδηγούν σε σεξιστικές πρακτικές, αντιλήψεις και σε ρατσιστικές διατυπώσεις, όπου ρατσισμός είναι η διαδικασία

αναπαράστασης του «άλλου», δηλαδή, η διαδικασία περιθωριοποίησης – αποκλεισμού – διάκρισης όσων είναι διαφορετικοί από εμάς.

- Επειδή πίσω από κάθε ρατσιστική ιδεολογία υπάρχει μια ρητορεία που την στηρίζει, ο ρατσισμός προσελκύει τον άνθρωπο σε σημείο που να φαίνεται «λογικός», διότι στηρίζεται στη διαδικασία της κατηγοριοποίησης και διάκρισης: μηχανισμοί που δομούν την ταυτότητα του ατόμου.
- Στερεότυπα είναι νοητικές αναπαραστάσεις μιας κοινωνικής ομάδας και των μελών της (π.χ.: εφόσον αυτός είναι Έλληνας είναι «λογικά» ορθόδοξος, ενώ εκείνος, που είναι Ιταλός είναι «λογικά» καθολικός). Η ιδιότητα που αποδίδεται «λογικά» στον άλλον είναι στην ουσία το στερεότυπο, το αποτέλεσμα της νοητικής διεργασίας της κατηγοριοποίησης του κόσμου για να μπορέσει να γίνει αντιληπτός από τον άνθρωπο. Στον βαθμό που αυτή η «λογική» τραβιέται στα άκρα, γίνεται «φυσική». *«Είναι «φυσικό» να είμαστε Ορθόδοξοι εμείς, που είμαστε Έλληνες, όπως είναι «φυσικό» να είναι Καθολικοί εκείνοι, που είναι Ιταλοί»:* αυτή η διατύπωση φαίνεται «λογική», «φυσική» και αυτονόητη, κάνοντας ταυτόχρονα τον ρατσισμό που απορρέει από αυτήν να φαίνεται και εκείνος με τη σειρά του «λογικός», «φυσικός» και «αυτονόητος», ενώ παράλληλα υπονομεύει τις εναλλακτικές εκδοχές του τύπου: *«Υπάρχουν Έλληνες που είναι Μουσουλμάνοι, Βουδιστές ή Άθεοι»*, έτσι ώστε αυτές οι εκδοχές να φαίνονται ως «παράλογες» και «αφύσικες».
- Τα στερεότυπα είναι κοινωνικές αναπαραστάσεις. Είναι γνωστικές και συναισθηματικές κατασκευές για κάποιες ομάδες, τις οποίες μοιράζονται πολλοί άνθρωποι και που εμφανίζονται μέσα σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο σε μια δεδομένη ιστορική στιγμή.
- Τα στερεότυπα είναι αίτια και αποτέλεσμα προκατάληψης, όπου προκατάληψη είναι η αντιπάθεια σε μία ομάδα βασισμένη σε λανθασμένες γενικεύσεις.

- Οι στερεοτυπικές εικόνες και οι προκατειλημμένες σκέψεις υπηρετούν κοινωνικές και ιδεολογικές λειτουργίες για την ομάδα που τις χρησιμοποιεί και δεν είναι ούτε «λογικές», ούτε «φυσικές», είναι επιχειρήματα με συγκεκριμένη ρητορεία και συγκεκριμένη σκοπιμότητα. Η σημασία της διατύπωσης αυτής βρίσκεται στο ότι τα στερεότυπα ανατρέπονται μόνο όταν αναδεικνύεται η σκοπιμότητά τους.
- Η ΨτΛ πιστεύει πως η άποψη ότι τα στερεότυπα είναι μεροληπτικά – άδικα και ότι τα κατασκευάζουν οι άνθρωποι παραποιώντας την πραγματικότητα μέσα από μια απλουστευτική διεργασία κατηγοριοποίησης είναι μια κατά βάση απαισιόδοξη θέση. Είναι σαν ο ανθρώπινος νους να έχει περιορισμένες δυνατότητες να επεξεργαστεί όλο τον πλούτο και την πολυπλοκότητα του κοινωνικού περιβάλλοντος. Επιπλέον, η σκέψη ότι το στερεότυπο αποτελεί λανθασμένη άποψη υπονοεί ότι μπορεί να αντικατασταθεί με τη σωστή.
- Τα στερεότυπα δεν υπάρχουν απλώς στο κεφάλι των ανθρώπων. Κατασκευάζονται κοινωνικά μέσα από τον λόγο, την καθημερινή επικοινωνία και, μόλις αποκτήσουν «αντικειμενική» αξία, αυτονομούνται ως άποψη και ενδύονται μια δική τους πραγματικότητα.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Στο τέλος του σεναρίου οι μαθητές θα είναι σε θέση να γνωρίζουν ότι η γλώσσα:

- Έχει σαν έναν βασικό στόχο την πειθώ, η οποία δεν είναι μία «ουδέτερη» και «αντικειμενική» κατασκευή αλλά έχει σκοπιμότητα.
- Χρησιμοποιείται για να κατασκευάσει και να διαιωνίσει – αναπαραγάγει στερεότυπα.
- Μπορεί να φτιάξει ένα επιχειρήμα το οποίο θα έχει λογικό φορμαλισμό αλλά θα κάνει νοητικά άλματα για να παράγει μη λογικό νόημα.
- Θα χρησιμοποιήσει τη λογική για να φτιάξει το παράλογο.

- Εκφράζει συμφέρουσες στάσεις τις οποίες παρουσιάζει ως δίκαιες και λογικές.

Γραμματισμοί

Το σενάριο καλλιεργεί τον κριτικό και τον ψηφιακό γραμματισμό. Σε ό,τι αφορά τον κριτικό γραμματισμό, οι μαθητές θα κατανοήσουν ότι:

1. Η κοινωνία «παράγει» - διαιώνίζει στερεότυπα (τα οποία δεν είναι «φυσικά» ή «λογικά» αλλά κατηγοριοποιήσεις του κόσμου που μας περιβάλλει).
2. Η κοινωνία φέρνει το άτομο αντιμέτωπο με τα στερεότυπα.
3. Τα στερεότυπα είναι αντιφατικά.
4. Ο τρόπος με τον οποίο το άτομο αντιμετωπίζει αυτά τα στερεότυπα παράγει ή όχι ρατσιστικές ιδεολογίες.
5. Το άτομο διαρκώς δομεί ταυτότητα καθώς αντιμετωπίζει την αντιφατική κοινωνία.
6. Τα ρατσιστικά σχόλια αποκτούν νόημα εάν τα δούμε ως επιχειρήματα που έχουν συγκεκριμένο στόχο να πείσουν. Επομένως, οι περιγραφές των ομάδων και τα στερεότυπα δεν είναι αποτελέσματα λαθών και προκαταλήψεων. Αντίθετα, είναι αποτέλεσμα ιδεολογικών τοποθετήσεων που έχουν στόχο τη σχηματοποίηση των κοινωνικών σχέσεων, της εξουσίας και των ανισοτήτων μέσα στην κοινωνία.

Σε ό,τι αφορά τον ψηφιακό γραμματισμό οι μαθητές θα είναι σε θέση:

1. Να διαβάζουν τα στερεότυπα όπως αυτά φαίνονται μέσα από οπτικό-ακουστικά κειμενικά είδη, όπως π.χ. ο κινηματογράφος.
2. Να χειρίζονται το διαδίκτυο εντοπίζοντας το υλικό που τους ενδιαφέρει, αξιοποιώντας το και φιλτράροντάς το κριτικά.

Διδακτικές πρακτικές

Με την υλοποίηση του σεναρίου και αξιοποιώντας τη βιωματική αρχή στη μάθηση οι μαθητές θα έχουν την ευκαιρία μαθαίνοντας να καλλιεργήσουν παράλληλα τις μεταγνωστικές, τις αφαιρετικές και τις συνθετικές τους ικανότητες. Οι μαθητές μαθαίνουν να αναγνωρίζουν τη δομή, την λειτουργία και τη σκοπιμότητα ενός

επιχειρήματος, ενώ παράλληλα βλέπουν τον μετασχηματισμό του σε στερεότυπο. Δουλεύοντας, παράλληλα, σε ομάδες μαθαίνουν να συνεργάζονται για την επίτευξη ενός κοινού σκοπού, ενώ παράλληλα ελέγχουν και κρίνουν την τμηματική έρευνα ενός γνωστικού αντικειμένου από τις διαφορετικές ομάδες και την τελική του σύνθεση με τη διατύπωση ενός συλλογικού συμπεράσματος μέσα στην τάξη. Επίσης, το σενάριο αυτό αξιοποιεί την προγενέστερη γλωσσική και ερευνητική πείρα των μαθητών. Στον τομέα των στάσεων το σενάριο καλλιεργεί τη συναισθηματική αγωγή των μαθητών, καθώς τους εξοικειώνει με τη συναισθηματική επένδυση που καλύπτει τη λογική ενός επιχειρήματος, ενώ παράλληλα βοηθά τους μαθητές να καταλάβουν ότι το επιχείρημα δεν είναι μόνο θέμα «σωστής» και «λανθασμένης» άποψης αλλά και θέμα συμφερόντων και σκοπιμοτήτων. Επίσης, το σενάριο βοηθά τους μαθητές να συνειδητοποιήσουν τον σημαντικό ρόλο που παίζουν τα στερεότυπα στη καθημερινή τους ζωή και στη δημιουργία ρατσιστικών σχολίων.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφόρμηση για τη δημιουργία του σεναρίου αυτού αποτέλεσε αφενός η ανάγκη για εκλογίκευση και ερμηνεία των στερεοτύπων στην καθημερινή ζωή, αφετέρου η διάθεσή μου να παρουσιάσω στους μαθητές μερικά νέα και πρωτότυπα εργαλεία ερμηνείας της κοινωνικής ζωής, όπως αυτά που προσφέρει η ΨτΛ. Έχοντας ως αφετηρία τα στερεότυπα που χαρακτηρίζουν τις σχέσεις των δύο φύλων, οι μαθητές αποκτούν ένα εργαλείο ερμηνείας και κριτικού ελέγχου των στερεοτύπων.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο είναι διαθεματικό και χρησιμοποιεί τους στόχους και τους σκοπούς της διδασκαλίας της θεματικής ενότητας «Τα φύλα στη λογοτεχνία» από το μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας εισάγοντας την θεματική ενότητα «τα φύλα και τα στερεότυπα στον κινηματογράφο», προκειμένου να ασκηθούν οι μαθητές και σε άλλα

κειμενικά είδη. Με το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας το σενάριο συνδέεται με το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών και συγκεκριμένα με τη θεματική ενότητα «ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ» (Διδακτική Ενότητα: VII. Οργάνωση του λόγου (σελ. 66), Οργάνωση του λόγου και η πειθώ (σελ. 69), Οργάνωση του λόγου και το επιχείρημα (σελ. 70), Οργάνωση του λόγου και η αιτιολόγηση (σελ. 73), με τη θεματική ενότητα «Ο ΛΟΓΟΣ» (Διδακτική Ενότητα: I. Προφορικός και γραπτός λόγος: Επισημαίνω τα στοιχεία της ομιλίας (σελ. 92), Ο προφορικός και ο γραπτός λόγος ως μέσα επικοινωνίας (σελ. 96), Απροσχεδιαστος και προσχεδιασμένος λόγος (σελ. 99-103), Το φανερό και το λανθάνον νόημα (σελ. 105). Διδακτική Ενότητα: II. Διάλογος: Θέματα για συζήτηση και έκφραση/έκθεση σχετικά με την εφηβεία (σελ. 122), Θέματα για συζήτηση και έκφραση/έκθεση σχετικά με την αγάπη και με τον έρωτα (σελ. 131) και με τη θεματική ενότητα «ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ» (σελ. 139).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται κυρίως ως μεθοδολογικό και μεταγνωστικό εργαλείο στο οποίο οι μαθητές καλούνται να δείξουν αυτά που ξέρουν. Με τη χρήση των ΤΠΕ κατά τη διάρκεια της έρευνάς τους οι μαθητές γίνονται αποτελεσματικότεροι χρήστες και παράλληλα τους δίνεται μια ευκαιρία όχι μόνο να εκφραστούν ψηφιακά αλλά και να αναπτύξουν μία γνωστική πτυχή στην προσπάθεια δόμησης του «ψηφιακού» εαυτού, κάτι που άλλωστε είναι και η ουσία του ψηφιακού γραμματισμού. Επιπλέον, καλλιεργούν την κριτική τους ματιά μέσα από την εξοικείωσή τους με διαφορετικά κειμενικά είδη.

Κείμενα

Για τις ανάγκες του σεναρίου έχει δημιουργηθεί μία ειδική ιστοσελίδα μέσα από την οποία καλούνται οι μαθητές να συγκεντρώσουν το υλικό τους και να το μελετήσουν.

Η ιστοσελίδα έχει τον τίτλο: [genderstudies Τα φύλα στη λογοτεχνία](#). Στην ιστοσελίδα αυτή είναι αποδελτιωμένο το εξής υλικό:

Άρθρο: [«Όταν η ‘ράφτρα’ Ρόζα Παρκς άλλαξε την ιστορία»](#)

Άρθρο: [«Οι Ελληνίδες στις κάλπες»](#)

Άρθρο: [«Ταλιμπάν: ‘Ήθελε να πάει σχολείο, πυροβολήστε την’»](#)

Άρθρο: [«Τη σκότωσε γιατί ήθελε να πάει σχολείο»](#)

Άρθρο: [«Η γυναίκα σήμερα: οι υποχρεώσεις, οι ευθύνες και οι συνέπειες στη ζωή της»](#)

Άρθρο: [«Οι σχολές νυφών των Ναζί και η ναζιστική ιδεολογία για τις γυναίκες»](#)

Άρθρο: [«Ο έρωτας της ζωής και η πορνογραφία της διαφήμισης»](#)

Βίντεο: [«Καταπιεσμένη πλειοψηφία: ένας άντρας σε ένα μητριαρχικό κόσμο»](#)

Απόσπασμα ταινίας: «Το χαμόγελο της Μόνα Λίζα. [Απόσπασμα 1](#)»

Απόσπασμα ταινίας: «Το χαμόγελο της Μόνα Λίζα. [Απόσπασμα 2](#)»

Απόσπασμα ταινίας: «Το χαμόγελο της Μόνα Λίζα. [Απόσπασμα 3](#)»

Απόσπασμα ταινίας: «Το χαμόγελο της Μόνα Λίζα. [Απόσπασμα 4](#)»

Απόσπασμα ταινίας: «Το χαμόγελο της Μόνα Λίζα. [Απόσπασμα 5](#)»

Απόσπασμα ταινίας: «Το χαμόγελο της Μόνα Λίζα. [Απόσπασμα 6](#)»

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Στάδιο 1ο (δύο διδακτικές ώρες)

1η ώρα (45 λεπτά): Σχολική τάξη. Μάθημα Νεοελληνικής Γλώσσας. Παρουσίαση του σεναρίου στους μαθητές. Ο εκπαιδευτικός αναγράφει στον πίνακα τον τίτλο του σεναρίου «Τα στερεότυπα των δύο φύλων στον κινηματογράφο» και ακριβώς από κάτω τις βασικές έννοιες του σεναρίου με την μορφή κουκκίδων (bullet-points) ως εξής:

ΤΑ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ ΣΤΟ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ:

- Ψυχολογία του Λόγου (κατασκευή – δράση – ρητορεία)
- Η έννοια της σκοπιμότητας

- Η διάκριση της άποψης από το επιχείρημα
- Δύο δημοσιεύματα από τον τύπο
- Ταινία: «Το χαμόγελο της Μόνα Λίζα»
- Ντοκιμαντέρ BBC: «Ο αιώνας των λαών – Επεισόδιο 22: Το γυναικείο κίνημα»

Στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός [από τις προσωπικές του σημειώσεις](#) κάνει μία σύντομη εισαγωγή στις βασικές έννοιες του σεναρίου και παρουσιάζει την ταινία και το ντοκιμαντέρ στο οποίο θα εργαστούν οι μαθητές. Στη συνέχεια μοιράζει το [εισαγωγικό φυλλάδιο παρουσίασης βασικών εννοιών](#) της ΨτΛ στους μαθητές. Τους δίνει πέντε λεπτά να διαβάσουν το πρώτο δημοσίευμα από το άρθρο της εφημερίδας το ΒΗΜΑ με τις θέσεις της Ντόρις Λέσινγκ. Το δημοσίευμα αναφέρεται σε ένα αληθινό περιστατικό που συνέβη στη Ντόρις Λέσινγκ σύμφωνα με το οποίο κατά τη διάρκεια μιας επίσκεψής της σε ένα δημοτικό σχολείο μία δασκάλα είπε στους μαθητές ότι για τους πολέμους στην υφήλιο φταίει η βίαιη φύση των ανδρών. Ξεκινά συζήτηση με τους μαθητές (μπορούν να δοθούν σύντομα και κάποιες σύντομες πληροφορίες για τη νομπελίστρια [Ντόρις Λέσινγκ](#)). Η συζήτηση περιστρέφεται γύρω από τα εξής ερωτήματα:

- Τι είναι αυτό που σοκάρει την κ. Λέσινγκ σύμφωνα με το άρθρο;
- Ποια είναι η άποψη της δασκάλας για την αιτία του πολέμου;
- Με ποιο επιχείρημα στηρίζει την άποψή της;
- Πώς αντέδρασαν οι μαθητές στις απόψεις της δασκάλας τους;
- Η κ. Λέσινγκ φαίνεται να συμφωνεί ή να διαφωνεί με τη δασκάλα;

Το επιχείρημα της δασκάλας μπορεί να πάρει την εξής μορφή τυπικής προτασιακής λογικής, η οποία πρέπει να αναγραφεί στον πίνακα:

1η προκειμένη: Όλους τους πολέμους ιστορικά τους έχουν ξεκινήσει άντρες.

2η προκειμένη: Οι άντρες είναι εκ φύσεως βίαιοι.

Συμπέρασμα: Επομένως, για τους πολέμους ευθύνεται η βίαιη φύση των ανδρών.

Σύμφωνα με την ΨτΛ δε μας ενδιαφέρει αν η δασκάλα είχε δίκιο ή άδικο, αλλά μας ενδιαφέρει (ερωτήματα που θα θέσουμε στους μαθητές μας) το:

- Γιατί η δασκάλα χρησιμοποίησε αυτό το επιχείρημα μπροστά στη Ντόρις Λέσινγκ; (Η Ντόρις Λέσινγκ, νομπελίστρια, προσφάτως θανούσα, ήταν σημαντική φεμινίστρια και προφανώς η δασκάλα ήθελε να κερδίσει την εύνοια της Λέσινγκ.)
- Γιατί η δασκάλα υπονόμεισε άλλες εναλλακτικές εκδοχές των πολέμων, όπως για παράδειγμα: για τους πολέμους φταίνε τα αντικρουόμενα γεωπολιτικά – οικονομικά συμφέροντα υπερδυνάμεων;

Από την συζήτηση θα πρέπει να ξεκαθαριστεί και η διαφορά της άποψης από το επιχείρημα (να αναγραφεί η διαφορά και στον πίνακα):

- Άποψη είναι αντίληψη που έχω για τον κόσμο (π.χ. «οι γυναίκες είναι κατώτερες από τους άντρες»).
- Επιχείρημα είναι η γλώσσα, η ρητορική, η συλλογιστική πορεία που κάνω στο μυαλό μου για να στηρίξω την άποψη που ήδη έχω (π.χ. «οι γυναίκες είναι κατώτερες από τον άντρα, επειδή δεν έχουν σωματική δύναμη» ή «επειδή το γράφουν οι γραφές» κ.ο.κ.).

Μόλις παρουσιάσουμε τη διάκριση αυτή στους μαθητές σημειώνουμε στον πίνακα τη θέση ότι κριτική σκέψη θα πει να μπορούμε να καταλάβουμε γιατί ο ομιλητής διαλέγει ένα επιχείρημα ή απορρίπτει ένα άλλο (η έννοια της σκοπιμότητας). Με τον τρόπο αυτό μεταβαίνουμε στις βασικές έννοιες της ΨτΛ: κατασκευή, δράση και ρητορεία. Στη συνέχεια δίνουμε την οδηγία στους μαθητές μας να χωριστούν σε έξι ομάδες των τεσσάρων ατόμων. Αφού μελετήσουν τις σημειώσεις τους, η πρώτη ομάδα θα παρουσιάσει την έννοια της κατασκευής, η δεύτερη της δράσης και η τρίτη της ρητορείας. Η τέταρτη ομάδα και η πέμπτη ομάδα θα συνεργαστούν για να δραματοποιήσουν θεατρικά σε ένα πολύ σύντομο παιχνίδι ρόλων την απομαγνητοφωνημένη συζήτηση της σελίδας 3 (θα χρειαστούν οκτώ άτομα, όπου Δ είναι ο Δάσκαλος και υπάρχουν τρία πρόσωπα με το όνομα Νίκος και

τα πρόσωπα Χάρης – Σοφία – Αναστασία και Άννα) ενώ η έκτη ομάδα θα μελετήσει το δημοσίευμα της εφημερίδας ΝΕΑ ΗΜΕΡΑ, του 1928 και θα προσπαθήσει να εντοπίσει ποια είναι η άποψη και ποιο το επιχείρημα του συγγραφέα, όπως επίσης και τις έννοιες της κατασκευής, της δράσης και της ρητορείας. Κατά τη διάρκεια της ομαδικής εργασίας ο εκπαιδευτικός κινείται ανάμεσα στις ομάδες και ανατροφοδοτεί την διαδικασία.

2η ώρα (45 λεπτά): Σχολική τάξη. Μάθημα Νεοελληνικής Γλώσσας. Οι μαθητές διατηρούν τις ομάδες τους και παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της μελέτης τους. Ο εκπαιδευτικός καταγράφει τις απαντήσεις των μαθητών στον πίνακα. Στο τέλος θα πρέπει να είναι αναγραμμένα στον πίνακα φράσεις περίπου ως εξής: *«Κατασκευή είναι οι απόψεις και οι ιδέες που έχουμε – φτιάχνουμε για τον κόσμο. Ρητορεία είναι τα επιχειρήματα με τα οποία δικαιολογούμε τις κατασκευές – τις απόψεις μας για τον κόσμο έτσι ώστε να μας φαίνονται λογικές – καλές – σωστές. Δράση είναι οι πρακτικές που αναλαμβάνουμε για να δημοσιοποιήσουμε ή να θέσουμε σε εφαρμογή τις ρητορικές μας, π.χ. η εκφώνηση ενός λόγου, η δημοσίευση ενός άρθρου, η συζήτηση με φίλους, γονείς, συγγενείς κ.τ.λ.»*. Μετά τη δραματοποίηση της τέταρτης και πέμπτης ομάδας ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να κάνει τις εξής ερωτήσεις:

- Τι είναι φυσικό σύμφωνα με τη συζήτηση;
- Ποιο είναι το επιχείρημα του Δασκάλου στη συζήτηση για το θέμα του πολέμου;

Καθώς οι μαθητές απαντούν, ο εκπαιδευτικός γράφει στον πίνακα και εφιστά την προσοχή στη συλλογιστική πορεία του επιχειρήματος:

Άποψη: «πρέπει να γίνει πόλεμος Αμερικής – Ιράκ»

Επιχείρημα (δικαιολόγησης) πολέμου: «Οι άνθρωποι είναι ζώα και τα ζώα έχουν βίαια ένστικτα, οπότε είναι φυσικό οι άνθρωποι να κάνουν πόλεμο.

Ανάλυση επιχειρήματος σε προκείμενες:

Επιχείρημα 1

1η προκείμενη: Οι άνθρωποι έχουν εκ φύσεως ζωώδη ένστικτα.

2η προκείμενη: Τα ζώδια ένστικτα οδηγούν σε επιθετική – βίαιη – πολεμική συμπεριφορά.

Συμπέρασμα 1: Άρα, οι άνθρωποι έχουν εκ φύσεως την επιθετική – βίαιη – πολεμική συμπεριφορά.

Συμπέρασμα 2: Είναι φυσικό η Αμερική να κάνει πόλεμο με το Ιράκ.

Ανατροπή του προηγούμενου επιχειρήματος:

Επιχείρημα 2 (σε συνάρτηση με το επιχειρήμα 1)

1η προκείμενη: Στην Αμερική ζούνε άνθρωποι που έχουν εκ φύσεως επιθετική – βίαιη – πολεμική συμπεριφορά.

2η προκείμενη: Στον Καναδά ζούνε άνθρωποι που έχουν εκ φύσεως επιθετική – βίαιη – πολεμική συμπεριφορά.

Εμπειρική Παρατήρηση: Η Αμερική δεν κάνει πόλεμο με τον Καναδά, επομένως τα ζώδια ένστικτα δεν μπορούν να ευθύνονται για τους πολέμους.

Στη συνέχεια απευθύνουμε στην τέταρτη και πέμπτη ομάδα τις εξής ερωτήσεις:

- Σύμφωνα με τον Δάσκαλο, ποιος ευθύνεται για τους πολέμους; (Ο πόλεμος δεν είναι φυσικός, ο πόλεμος είναι συμφέρον επειδή κρύβει κέρδος πίσω του.)
- Γιατί οι άνθρωποι συνήθως λένε ότι φταίει η επιθετική φύση για τον πόλεμο;
- Ποιοι άνθρωποι θα χρησιμοποιούσαν το πρώτο επιχειρήμα σε μία συζήτηση;
- Ποιοι άνθρωποι θα ήθελαν να ανατρέψουν το πρώτο επιχειρήμα χρησιμοποιώντας το δεύτερο σε μία συζήτηση;

Καταγράφουμε πάντα τις απαντήσεις των μαθητών στον πίνακα και τους ενθαρρύνουμε να κρατάνε σημειώσεις. Συνεχίζουμε την ίδια διαδικασία για το επόμενο επιχειρήμα του «Δασκάλου» σχετικά με την κατωτερότητα των γυναικών. Τονίζουμε στους μαθητές μας ότι δε μας ενδιαφέρει αν το επιχειρήμα 1 ή το επιχειρήμα 2 είναι σωστά ή λάθος (καθένα από τα δύο επιχειρήματα εμπεριέχουν κάποιον βαθμό αλήθειας), αντιθέτως τονίζουμε το γεγονός ότι η ΨτΛ δεν

ενδιαφέρεται για το σωστό ή λάθος αλλά ενδιαφέρεται για τη σκοπιμότητα, δηλαδή τι σκοπό έχουν οι άνθρωποι που υιοθετούν το 1ο ή το 2ο επιχείρημα. Στη συνέχεια κλείνουμε με την παρουσίαση της έκτης ομάδας η οποία θα είναι πλέον σε θέση να διακρίνει (ο εκπαιδευτικός καταγράφει πάντα στον πίνακα) ότι:

Κατασκευή: Ο ανώνυμος συγγραφέας του άρθρου έχει κατασκευάσει μία εικόνα του κόσμου σύμφωνα με την οποία οι γυναίκες δεν πρέπει να έχουν δικαίωμα ψήφου.

Ρητορεία: Για να αιτιολογήσει την άποψή του χρησιμοποιεί ως λογικό επιχείρημα την έμμηνο ρύση των γυναικών: οι γυναίκες δεν μπορούν να ψηφίζουν επειδή έχουν περίοδο. Μάλιστα στηρίζει την άποψή του με την έρευνα ενός διαπρεπέστατου επιστήμονα χωρίς όμως να αναφέρει ούτε τον τίτλο της έρευνας, ούτε το που και πότε δημοσιεύτηκε ούτε και το όνομα του επιστήμονα (ο ίδιος ο συγγραφέας του άρθρου είναι ανώνυμος). Εδώ μπορεί να γίνει και μία πρώτη αναφορά στον όρο «σεξισμός», όπου σεξισμός είναι το να χρησιμοποιεί κανείς τα βιολογικά χαρακτηριστικά ενός φύλου για να διατυπώσει αξιολογικές (συνήθως υποτιμητικές) κρίσεις εις βάρος των ατόμων που ανήκουν στο φύλο αυτό. Το επιχείρημα του δημοσιεύματος θα μπορούσε να λάβει την εξής μορφή (και να γραφεί στον πίνακα):

1η προκειμένη: Οι εκλογές είναι μία σημαντική διαδικασία που απαιτεί ψυχραιμία.

2η προκειμένη: Οι γυναίκες όταν έχουν έμμηνο ρύση τελούν υπό το κράτος ορμονικών διαταραχών και δεν είναι ψύχραιμες.

Συμπέρασμα: Επομένως, οι γυναίκες δεν πρέπει να ψηφίζουν.

Δράση: η ίδια η δημοσίευση αυτού του άρθρου είναι δράση. Στο εξής όλες οι πράξεις που θα στηρίζονται σε αυτή την κατασκευή και σε αυτή την ρητορεία θα είναι δράσεις.

Επαναλαμβάνουμε ότι σύμφωνα με την ΨτΛ δε μας ενδιαφέρει αν ο συντάκτης του άρθρου έχει δίκιο ή άδικο. Μας ενδιαφέρει ποια είναι η σκοπιμότητά του όταν διατυπώνει ένα επιχείρημα. Οι μαθητές θα πρέπει να καταλάβουν ότι το επιχείρημα δεν είναι μια ουδέτερη γλωσσική κατασκευή αλλά μία συνειδητή νοητική επιλογή, η οποία θα χρησιμοποιήσει τη γλωσσική λογική των προτασιακών εκφορών

για να φτιάξει ένα παράλογο συμπέρασμα, το οποίο θα φαίνεται λογικό (θα είναι δηλαδή λογικοφανές) και «φυσικό», ενώ στην ουσία είναι κοινωνικά κατασκευασμένο. Ο σεξισμός δεν είναι τίποτε άλλο παρά μία ρατσιστική κρίση που χρησιμοποιεί ως «λογικό» συμπέρασμα τη φυσιολογική έμμηνου ρύση της γυναίκας για να την αποκλείσει από τη συμμετοχή στα κοινά. Αυτή είναι πάντα η λειτουργία των επιχειρημάτων.

Κλείνοντας το πρώτο δίωρο δίνουμε οδηγίες και θετική ενίσχυση στους μαθητές μας με φράσεις του τύπου: «Μην κοιτάτε τι είναι σωστό και τι είναι λάθος», «Δεν μας ενδιαφέρει αν έχει δίκιο ή άδικο», «Μη σκέφτεστε με όρους 'καλό' – 'κακό'», «Ο καθένας από την δική του οπτική γωνία έχει δίκιο», «Οτιδήποτε έχει ειπωθεί σε αυτόν τον κόσμο είναι σωστό, αν το δούμε μέσα στο πλαίσιο στο οποίο ειπώθηκε», «Η ΨτΛ ενδιαφέρεται για τη σκοπιμότητα», «Τι σκοπό θα είχα αν ήμουν υπέρ ή κατά του άρθρου του 1928;», «Ποιοι άνθρωποι θα υποστήριζαν ή θα απέρριπταν το συγκεκριμένο άρθρο;», «Αν έχετε καταλάβει την έννοια της σκοπιμότητας τότε είστε ένα βήμα πιο κοντά στην κριτική σκέψη».

Στάδιο 2ο (δύο διδακτικές ώρες)

1η ώρα (45 λεπτά): Εργαστήριο πληροφορικής. Μάθημα Νεοελληνικής Γλώσσας. Οι μαθητές χωρίζονται σε έξι ομάδες των τεσσάρων ατόμων και κάθονται στους σταθμούς εργασίας τους. Ο εκπαιδευτικός τους δίνει την εξής οδηγία: «Πληκτρολογήστε στον φυλλομετρητή σας την [ιστοσελίδα του μαθήματος](#) και κάθε ομάδα να κατεβάσει στην επιφάνεια εργασίας το δικό της φύλλο δραστηριοτήτων πάνω στο οποίο θα εργαστεί. Το τελικό κείμενο που θα παραδώσετε θα πρέπει να απηχεί τις απόψεις όλων των μελών της ομάδας. Αν τα μέλη της ομάδας διαφωνούν να σημειώσετε τους λόγους της διαφωνίας». Στη συνέχεια οι μαθητές κατεβάζουν τα φύλλα εργασίας και εργάζονται. Ίσως οι μαθητές να ρωτήσουν τι θα πει η φράση «θεσμικό συμφέρον». Στην περίπτωση αυτή ο εκπαιδευτικός απαντά ότι θεσμικό συμφέρον έχουν όλες οι κοινωνικές δομές και οργανώσεις, όπως π.χ. η εκκλησία, η

κυβέρνηση, τα πολιτικά κόμματα, κοινωνικές – πολιτικές οργανώσεις, τα ΜΜΕ, απλοί πολίτες που συμμετέχουν σε συγκεκριμένες οργανώσεις κ.ο.κ. Επίσης, ο εκπαιδευτικός μπορεί να επιτρέψει στους μαθητές να συμβουλευτούν τις χειρόγραφες σημειώσεις τους στο θέμα της κατασκευής, της δράσης και της ρητορείας από το προηγούμενο μάθημα. Κατά τη διάρκεια της έρευνάς τους ο εκπαιδευτικός κινείται ανάμεσα στις ομάδες και υποστηρίζει τη διαδικασία.

2η ώρα (45 λεπτά): Κάθε ομάδα παρουσιάζει τα αποτελέσματα της έρευνάς της. Η ομάδα θα πρέπει να παρουσιάσει περιληπτικά το θέμα που είχε το άρθρο το οποίο μελέτησε. Ο εκπαιδευτικός γράφει στον πίνακα τα σημαντικότερα από τα ευρήματα των μαθητών. Η έμφαση δίνεται στις ερωτήσεις 3, 4 και 5 όπου οι μαθητές θα πρέπει να εντοπίσουν τη ρητορεία, δράση και κατασκευή κάθε κοινωνικής ομάδας και να ονοματίσουν απλά, με μία ή δύο φράσεις, το συμφέρον που έχει κάθε ομάδα. Στο τέλος ο εκπαιδευτικός συγκεντρώνει σε φορητό σκληρό δίσκο (φλασάκι) τα φύλλα εργασίας των μαθητών από την επιφάνεια εργασίας τους.

Στάδιο 3ο (δύο διδακτικές ώρες)

1η ώρα (45 λεπτά): Το χαμόγελο της Μόνα Λίζα. Εργαστήριο πληροφορικής. Μάθημα Νεοελληνικής Γλώσσας. Οι μαθητές χωρίζονται σε έξι ομάδες των τεσσάρων ατόμων και κάθονται στους σταθμούς εργασίας τους. Ο εκπαιδευτικός τους δίνει την εξής οδηγία: «Πληκτρολογήστε στον φυλλομετρητή σας την [ιστοσελίδα του μαθήματος](#) και κάθε ομάδα να κατεβάσει στην επιφάνεια εργασίας το δικό της φύλλο δραστηριοτήτων πάνω στο οποίο θα εργαστεί. Θα πρέπει να παρακολουθήσετε ένα απόσπασμα από την ταινία «Το χαμόγελο της Μόνα Λίζα» και με βάση το απόσπασμα να απαντήσετε στις δραστηριότητες του φύλλου εργασίας σας. Το τελικό κείμενο που θα παραδώσετε θα πρέπει να απηχεί τις απόψεις όλων των μελών της ομάδας. Αν τα μέλη της ομάδας διαφωνούν, να σημειώσετε τους λόγους της διαφωνίας». Οι μαθητές θα παρακολουθήσουν τα αποσπάσματα της ταινίας οπότε θα πρέπει να υπάρξει κάποια φροντίδα για τον ήχο των ηχείων (το ένα

απόσπασμα να μην υπερκαλύπτει ηχητικά το άλλο). Οι μαθητές μπορούν να συμβουλευόνται τις σημειώσεις τους. Κατά τη διάρκεια της ομαδικής εργασίας ο εκπαιδευτικός κινείται ανάμεσα στις ομάδες και ανατροφοδοτεί τη διαδικασία.

2η ώρα (45 λεπτά): Κάθε ομάδα παρουσιάζει τα αποτελέσματα της έρευνάς της στην ολομέλεια. Ο εκπαιδευτικός συντονίζει τον χρόνο κάθε ομάδας και καταγράφει στον πίνακα τα βασικά σημεία της εισήγησης κάθε ομάδας. Η έμφαση δίνεται στη διαφορά «άποψη» - «επιχείρημα», όπως αυτή προβάλλεται μέσα από τη δράση των χαρακτήρων της ταινίας. Επίσης, έμφαση δίνεται και στα θέματα που έχουν ήδη θιχτεί (κατασκευή – δράση – ρητορεία).

Στάδιο 4ο (ασύγχρονη μάθηση)

Ατομική εργασία μαθητών στον δικό τους προσωπικό χώρο και χρόνο. Διάρκεια παράδοσης εργασιών: 1 εβδομάδα. Κάθε μαθητής θα πρέπει να απαντήσει σε είκοσι ερωτήσεις (ανοιχτού και κλειστού τύπου) εκ των οποίων οι τέσσερις τελευταίες είναι παραγωγή λόγου. Από την προηγούμενη συνάντηση ο εκπαιδευτικός έχει μοιράσει τα φύλλα εργασίας και έχει δώσει την εξής οδηγία: «Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα του μαθήματός μας. Στον σύνδεσμο [«4ο στάδιο»](#) θα παρακολουθήσετε ένα video με τίτλο «BBC – Ο αιώνας των λαών. Επεισόδιο 22: Η επανάσταση των γυναικών». Θα πρέπει να παρακολουθήσετε το video με προσοχή και να απαντήσετε τις ερωτήσεις. Το video θα σταματά στην ερώτηση και δε θα συνεχίζεται αν δεν απαντηθεί η ερώτηση. Θα πρέπει να απαντηθούν όλες οι ερωτήσεις. Μπορείτε να κατεβάσετε το φύλλο εργασίας κάνοντας κλικ [εδώ](#)». Οι εργασίες υποστηρίζονται από την διαδικτυακή πλατφόρμα [EDpuzzle \(οδηγίες χρήσης για τον εκπαιδευτικό\)](#). Για να μπορέσετε να συνδεθείτε στην διαδικτυακή πλατφόρμα EDpuzzle θα χρειαστείτε τον κωδικό τάξης (ο οποίος αναγράφεται πάνω στο φύλλο εργασίας).

Στάδιο 5ο (μία διδακτική ώρα – 45 λεπτά).

Μάθημα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Αποδελτιώνοντας τα αποτελέσματα των μαθητικών ερευνών από την πλατφόρμα EDpuzzle, ο εκπαιδευτικός έχει παρουσιάζει τα αποτελέσματα. Η έμφαση δίνεται στην αλλαγή των επιχειρημάτων πριν και μετά τον πόλεμο (θα πρέπει να αναδειχθεί γιατί πριν τον πόλεμο οι γυναίκες μπορούσαν να δουλέψουν στα εργοστάσια ενώ μετά τον πόλεμο όχι). Συζήτηση στην τάξη – κλείσιμο του σεναρίου – μεταγνωστικές στρατηγικές. Ο εκπαιδευτικός κλείνει το σενάριο τονίζοντας τα εξής σημεία:

- (α) η θέση της γυναίκας δεν είναι φυσική αλλά κοινωνικά κατασκευασμένη,
- (β) η κοινωνία κατασκευάζει θέσεις για τη γυναίκα και στη συνέχεια έρχεται η γλώσσα με το επιχειρήμα για να κάνει τη θέση να φαίνεται «λογική» - «φυσική»,
- (γ) μετά από αυτή την κατασκευή του κόσμου, οποιαδήποτε άλλη θέση (π.χ. το να εργάζονται οι γυναίκες, όπως στο ντοκιμαντέρ, ή το να σπουδάζουν, όπως φαίνεται στην ταινία «Το χαμόγελο της Μόνα Λίζα») φαίνεται «παράλογη» και «αφύσικη»,
- (δ) πάντοτε θα υπάρχουν άνθρωποι που θα υποστηρίζουν τη μία ή την άλλη άποψη και πρέπει να ξέρουμε τη σκοπιμότητα που κρύβεται πίσω από την θέση της κάθε ομάδας,
- (ε) η κοινωνία επιβάλλει ρόλους – εμείς πρέπει να μάθουμε να καλλιεργούμε σχέσεις (να γραφεί στον πίνακα η διαφορά των ρημάτων «επιβάλλω» - «καλλιεργώ»),
- (ζ) η γλώσσα επιβάλλει ρόλους ή καλλιεργεί σχέσεις ανάλογα με τη χρήση της, π.χ. η φράση «πρέπει να πλύνει τα πιάτα η μητέρα σου επειδή είναι γυναίκα» επιβάλλει ρόλους, ενώ η φράση «πρέπει να βοηθήσουμε τη μητέρα σου στις δουλειές του σπιτιού» καλλιεργεί σχέσεις,
- (η) δύο βασικά ερωτήματα πρέπει να απαντάμε πίσω από κάθε επιχειρήμα που ακούμε στη ζωή μας: 1. Ποια είναι η σκοπιμότητα του ομιλητή που θέλει να μας πείσει; 2. Γιατί ο ομιλητής όταν θέλει να μας πείσει διαλέγει αυτό το επιχειρήμα και αποκλείει κάποιο άλλο; Η προσπάθεια για απάντηση σε αυτά τα δύο ερωτήματα είναι ο δρόμος προς την κριτική σκέψη.

Κλείνοντας το σενάριο ο εκπαιδευτικός παρακινεί τους μαθητές να εντοπίσουν από τα λογοτεχνικά κείμενα που έχουν δουλέψει στην τάξη στερεότυπα ή διακρίσεις εις βάρος των δύο φύλων.

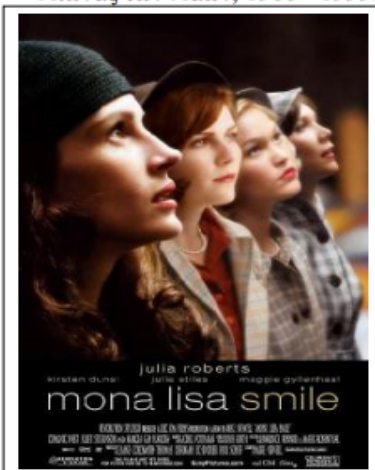
ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στάδιο 1^ο Σημειώσεις εκπαιδευτικού

Η εργασία την οποία θα δουλέψουμε τους δύο επόμενους μήνες σχετίζεται με την εικόνα της γυναίκας και τους ρόλους των δύο φύλων ως κοινωνική κατασκευή. Για να δουλέψουμε θα χρειαστούμε τα εργαλεία της Ψυχολογίας του Λόγου. Σε πρώτο στάδιο θα πρέπει να ξέρετε:

1. Τι είναι ψυχολογία του λόγου;
2. Τι εννοούμε με τις φράσεις «κατασκευή – ρητορεία – δράση»;

Έπειτα θα παρακολουθήσουμε την ταινία «Mona Lisa Smile» και το ντοκιμαντέρ του BBC με τίτλο: «Η επανάσταση των γυναικών» (22^ο επεισόδιο με τίτλο: Half the people), από τη σειρά «Ο Αιώνας των Λαών, 1900 - 1999» (People's Century).

Το Χαμόγελο της Μόνα Λίζα (αγγλικά: *Mona Lisa Smile*) είναι αμερικανική δραματική κομεντί παραγωγής 2003, σε σκηνοθεσία Μάικ Νιούελ. Πρωταγωνιστούν οι Τζούλια Ρόμπερτς, Κίρστεν Ντανστ, Τζούλια Στάιλς, Μάγκι Τζίλενχαλ, Τζίνιφερ Γκούντγουιν και Μάρσα Γκέι Χάρντεν. Ο τίτλος της ταινίας προέρχεται από το διάσημο πίνακα του Λεονάρντο ντα Βίντσι "Μόνα Λίζα". Με προϋπολογισμό 65 εκατομμύρια δολάρια, η ταινία *Το Χαμόγελο της Μόνα Λίζα* έκανε πρεμιέρα στη 2η θέση του box office με 11,5 εκατομμύρια δολάρια. Οι συνολικές εισπράξεις στην Αμερική έφτασαν τα 63,8 εκατομμύρια δολάρια ενώ στον υπόλοιπο κόσμο απέφερε 77,4 εκατομμύρια δολάρια, συγκεντρώνοντας παγκοσμίως 141,3 εκατομμύρια δολάρια.

Ο Αιώνας των Λαών είναι μια σειρά τηλεοπτικών ντοκιμαντέρ που εξετάζει τον 20ο αιώνα. Είναι συμπαραγωγή του BBC στο Ηνωμένο Βασίλειο και του σταθμού του PBS WGBH της Βοστώνης στις Η.Π.Α. Παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στο BBC το 1995, σε 26 ωριαία επεισόδια τμήματα. Τα ντοκιμαντέρ παρουσιάζουν τις κοινωνικο-οικονομικές, πολιτικές και πολιτιστικές κινήσεις που διαμόρφωσαν τον 20^ο αι.

Το ντοκιμαντέρ κέρδισε το Διεθνές Βραβείο Emmy, μεταξύ άλλων. Σε αντίθεση με άλλα ντοκιμαντέρ που βλέπουν την ιστορία ως ενέργειες μεγάλων ανδρών, ο Αιώνας των Λαών θεωρεί ότι ο αιώνας 1900 – 1999 διαμορφώθηκε από τους απλούς ανθρώπους. Τα περισσότερα άτομα που ερωτήθηκαν ήταν απλοί άνδρες και γυναίκες που δείχνουν σε προσωπικό επίπεδο το πώς οι εξελίξεις στον εικοστό αιώνα επηρέασε τη ζωή τους. Στην βρετανική έκδοση αφηγητές είναι οι Sean Barrett και Veronika Hyks, και στην αμερικανική οι ηθοποιοί John Forsythe και Alfre Woodard.

Στο 22^ο επεισόδιο, οι γυναίκες αγωνίζονται να κερδίσουν πολιτικά και οικονομικά δικαιώματα σε κοινωνίες με αρσενικά προνόμια. Μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο πολλές γυναίκες εξακολουθούν να προορίζονται για μια ζωή στην οικιακή δουλειά ή σε περιορισμένη επαγγελματική σταδιοδρομία. Ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος δίνει στις γυναίκες της Μεγάλης Βρετανίας και των Η.Π.Α. μια σύντομη ευκαιρία να εργαστούν σε παραδοσιακά ανδρικούς κλάδους, αλλά στο τέλος του πολέμου επανέρχονται στους παραδοσιακούς τους ρόλους.

1.1. Η προσέγγιση του θέματος από την άποψη της Ψυχολογίας του Λόγου

«Με σοκάρει όλο και περισσότερο η απερίσκεπτη και αυτόματη μείωση των ανδρών που αποτελεί σήμερα τέτοιο μέρος της κουλτούρας μας που σχεδόν κανένας δεν δίνει σημασία. [...] Βρέθηκα πρόσφατα σε μια τάξη με μαθητές εννέα ως δέκα ετών, κορίτσια και αγόρια. Η νεαρή δασκάλα έλεγε σε αυτά τα παιδιά ότι αιτία των πολέμων είναι η έμφυτα βίαιη φύση των ανδρών. Μπορούσες να δεις τα κοριτσάκια να φουσκώνουν από αυταρέσκεια και έπαρση ενώ τα αγοράκια κάθονταν εκεί ζαρωμένα, απολογούμενα για την ίδια τους την ύπαρξη, πιστεύοντας ότι αυτό το μοτίβο θα συνεχιστεί σε όλη τη ζωή τους. [...]» Doris Lessing, εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, 26/08/2001

Η Lessing, στο προηγούμενο απόσπασμα, αναφέρει την προσωπική της εμπειρία, όταν σε κάποιο μάθημα άκουσε μία δασκάλα να χρησιμοποιεί το επιχειρήμα εκείνο, σύμφωνα με το οποίο, το βασικό αίτιο των πολέμων είναι η έμφυτη βίαιη φύση των ανδρών.

Στο σημερινό μας μάθημα θα μάθουμε να χρησιμοποιούμε την Ψυχολογία του Λόγου (Discursive Psychology) για να προσεγγίσουμε το θέμα του επιχειρήματος, όπως αυτό χρησιμοποιείται μέσα στη σχολική τάξη για να εξηγήσει τις σχέσεις των δύο φύλων.

Σύμφωνα με την ψυχολογία του λόγου (Discursive Psychology), η έμφαση δίνεται στην καθημερινή ζωή, στην κουβέντα, στον λόγο, στις πράξεις των εκπαιδευομένων, όταν προσπαθούν να καταλάβουν τον κοινωνικό κόσμο. Οι τρεις βασικές έννοιες στις οποίες στηρίζεται η θεωρία της ψυχολογίας του λόγου είναι:

1. η «κατασκευή»,
2. η «δράση»
3. και η «ρητορεία».

Με τον όρο «κατασκευή» δίνουμε έμφαση στην καθημερινή συναλλαγή των ανθρώπων, στον λόγο τους και στις πράξεις τους σε σχέση με το κοινωνικό τους περιβάλλον.

Εκείνο που ενδιαφέρει την ψυχολογία του λόγου είναι: **τι είναι αυτό που κάνουν οι άνθρωποι μιλώντας ή γράφοντας; Αυτό που έχει πρωτεύουσα σημασία είναι το πώς οι άνθρωποι κατασκευάζουν εκδοχές του κόσμου καθώς συναλλάσσονται** και ο τρόπος με τον οποίο αυτές οι εκδοχές εδραιώνονται και αποκτούν πραγματικότητα ανεξάρτητη από τον ομιλητή.

Με τον όρο «δράση» καλύπτεται η στάση των ανθρώπων απέναντι σε ένα θέμα (π.χ. την ισότητα των δύο φύλων, τον ρατσισμό κλπ), ενώ με τον όρο «ρητορεία» περιγράφεται η προσπάθεια των ανθρώπων να «ντύσουν» λεκτικά τη στάση τους απέναντι στις στάσεις που κρατάνε σε θέματα που τους αφορούν (π.χ. ένα επιχείρημα γραπτό ή προφορικό, μία οποιαδήποτε αιτιολόγηση της άποψης που υποστηρίζουν κλπ.). Οι τρεις αυτές έννοιες περιγράφονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 1: Βασικές έννοιες της ψυχολογίας του λόγου:

Έννοιες	Παραδείγματα
Κατασκευή	Οι μαθητές και οι μαθήτριες έρχονται σε επαφή με γονείς και κοινωνικό περιβάλλον. Από την επαφή τους αυτή εισπράττουν κάποια ερεθίσματα σχετικά με τις σχέσεις των δύο φύλων, π.χ.: η στάση του πατέρα απέναντι στη μητέρα μέσα στην οικογένεια, τα γυναικεία πρότυπα που προβάλλονται μέσα από μία διαφήμιση, η οπτική της γυναίκας μέσα από μία κινηματογραφική ταινία, η γυναικεία και αντρική εικόνα σε ένα περιοδικό ευρείας κυκλοφορίας ή σε ένα λογοτεχνικό βιβλίο κλπ.
Δράση	Από τα προηγούμενα ερεθίσματα καταλήγουν σε κάποιες απόψεις, π.χ.: το σιδέρωμα και το μαγείρεμα είναι γυναικεία ασχολία, το επάγγελμα του νηπιαγωγού είναι γυναικεία δουλειά, η ιατρική ταιριάζει περισσότερο στους άνδρες κλπ.
Ρητορεία	Τα ερεθίσματα (κατασκευές) και οι κατασταλαγμένες απόψεις (δράσεις) χρειάζονται τη ρητορική του επιχειρήματος για να αιτιολογηθούν στη μαθητική σκέψη και με τον τρόπο αυτό παγιώνονται καθώς μετατρέπονται σε γνωστά στερεότυπα, π.χ.: ένα βασικό επιχείρημα που δικαιολογεί την ανισότητα των δύο φύλων είναι το γεγονός ότι η γυναίκα

είναι βιολογικά ασθενέστερη από τον άνδρα και για τον λόγο αυτό δεν μπορεί να κάνει κάποιες βαριές δουλειές. Η ρητορική του επιχειρήματος νομιμοποιεί τις διακρίσεις στη μαθητική σκέψη, καθώς μετατρέπει τις ανισότητες από κοινωνικές σε φυσικές.

Ένα παράδειγμα φαίνεται και από την παρακάτω συζήτηση:

Δ: «Υπάρχει μία άποψη που λέει ότι ο άνθρωπος έχει ενιστικά από τη φύση του και τα ένστικτα αυτά είναι βίαια και τον οδηγούν στο να κάνει πόλεμο, άρα είναι φυσικό ο άνθρωπος να κάνει πόλεμο. Πιστεύετε ότι κάτι τέτοιο ισχύει;»

Αναστασία: «Όχι»

Δ: «Δεν ισχύει, γιατί και στην Αμερική ζούνε άνθρωποι και στον Καναδά ζούνε άνθρωποι. Η Αμερική κάνει πόλεμο με τον Καναδά;»

Νίκος1: «Όχι»

Δ: «Όχι. Η Αμερική κάνει πόλεμο με το Ιράκ. Άρα λοιπόν ο πόλεμος δεν βρίσκεται στην έμφυτη τάση του ανθρώπου αλλά κρύβεται πού;»

Νίκος3: «Στο μίσος»

Δ: «Που αλλού;»

Νίκος3: «Στο συμφέρον»

Δ: «Σωστά. Ο άνθρωπος, λοιπόν, κάνει πόλεμο, όχι γιατί υπάρχει ο πόλεμος στη φύση του, αλλά γιατί υπάρχει τι;»

Αναστασία – Άννα – Σοφία: «Συμφέρον»

Δ: «Άρα λοιπόν το επιχείρημα που λέει ότι ο πόλεμος είναι φυσικός, είναι ψεύτικο, εξυπηρετεί τι;»

Αναστασία: «Σενάρια πολεμικά.»

Δ: «Τι άλλο;»

Χάρης: «Εξυπηρετεί το συμφέρον και το κέρδος.»

Δ: «Ωραία. Υπάρχει και ένα άλλο επιχείρημα που λέει ότι η γυναίκα εκ φύσεως δεν μπορεί να κάνει κάποιες δουλειές και ότι η γυναίκα εκ φύσεως πρέπει να εξυπηρετεί έναν συγκεκριμένο ρόλο. Αυτό αποκλείεται να εξυπηρετεί κάποια συμφέροντα;»

Νίκος3: «Όχι. Μπορεί να εξυπηρετεί κάποια εμπορικά συμφέροντα»

Δ: «Πολύ σωστά. Και τα συμφέροντα αυτά θα τα δούμε σε λίγο. Αλλά όπως πίσω από τα επιχειρήματα που δικαιολογούν τον πόλεμο κρύβονται συμφέροντα έτσι και για τα επιχειρήματα που δικαιολογούν τη θέση της γυναίκας κρύβονται...»

Χάρης: «Συμφέροντα.»

Δ: «Προσέξτε πάλι τις εικόνες: 'Η ανατρεπτική διδασκαλία αποθαρρύνει τις γυναίκες από το να αναλάβουν τους ρόλους που γεννήθηκαν για να υπηρετούν'. Ο ρόλος τον οποίο γεννήθηκαν οι γυναίκες να υποστούν είναι στερεότυπος και δεν είναι φυσικός. Είναι ένα επιχείρημα που

Τέλος, ας διαβάσουμε ένα άρθρο του 1928, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΝΕΑ ΗΜΕΡΑ και εξηγεί τον λόγο για τον οποίο οι γυναίκες δεν πρέπει να ψηφίζουν στις βουλευτικές εκλογές:

"Ορισμένα τινά Ελληνικά θήλεα ζητούν να δοθή ψήφος εις τας γυναίκας. Σχετικώς με το ίδιον τούτο θέμα διαπρεπέστατος επιστήμων είχεν άλλοτε ανάπτυξη από του βήματος της Βουλής το επιστημονικώς πασίγνωστον, άλλως τε γεγονός ότι παν θήλυ διατελεί εις ανισόρροπο και έξαλλον πνευματικήν κατάστασιν ωρισμένα ημέρας εκάστου μηνός. Επειδή, εν τούτοις, αι ημέραι αύται, δεν συμπίπτουν ως προς όλα τα θήλεα, είναι αδύνατον να ευρεθεί ημέρα πνευματικής ισορροπίας και ψυχικής γαλήνης όλων των θηλέων, ώστε την ευτυχή εκείνη ημέραν να ορίζωνται αι εκάστοτε εκλογαί. Η γυναικεία συνεπώς ψήφος είναι πράγμα επικίνδυνον, άρα αποκρουστέον". (Εφημερίδα "Νέα Ημέρα", 20.3.1928)

Ο συντάκτης του παραπάνω άρθρου χρησιμοποιεί την έμμηνο ρύση των γυναικών και την άποψη κάποιου «διαπρεπεστάτου» – αλλά ανώνυμου – επιστήμονα ως επιχειρήματα για να μην ψηφίζουν οι γυναίκες στις εκλογές. Πίσω λοιπόν από το επιχείρημα της φυσικής κατάστασης της γυναίκας προβάλλεται ως εξίσου «φυσικό» και το γεγονός της αδυναμίας τους να προσέλθουν στις κάλπες.

Μιλώντας και γράφοντας, οι άνθρωποι επιτελούν πράξεις. Η φύση των πράξεων αυτών αποκαλύπτεται μέσα από τη λεπτομερή ανάλυση του λόγου τους. Αυτό που υποστηρίζει η ψυχολογία του λόγου είναι ότι **οι άνθρωποι κατασκευάζουν εκδοχές καθώς προβαίνουν σε πράξεις και αυτές οι πράξεις, μέσα από μια ρητορεία, υπονομεύουν εναλλακτικές εκδοχές.** Για παράδειγμα, ένας άνδρας υποστηρίζει ότι η γυναίκα εκ φύσεως δεν μπορεί να κάνει κάποιες εργασίες και με τον τρόπο αυτό υπονομεύει κάθε άλλο

δικαίωμα της γυναίκας για ισότιμη αντιμετώπιση στον χώρο της εργασίας. Η ψυχολογία του λόγου αναρωτιέται τι πραγματικά κάνουν οι άνθρωποι (και τι πραγματικά πετυχαίνουν) όταν προβαίνουν σε αξιολογικά σχόλια.

Η ψυχολογία του λόγου υποστηρίζει ότι το αντικείμενο κατασκευάζεται (η γυναίκα μπορεί ή δεν μπορεί να κάνει κάτι), καθώς ο ομιλητής μιλάει και αναπτύσσει επιχειρήματα (η ασθενής φύση της γυναίκας). Άρα, το ενδιαφέρον εστιάζεται στα επιχειρήματα και στον τρόπο με τον οποίο αυτά «κατασκευάζονται» στην καθημερινότητα -όπως στην οικογένεια, στον Τύπο και αλλού-, καθώς και στο πώς οργανώνονται γύρω από τα βασικά κοινωνικά και ιδεολογικά διλήμματα.

Σημειώσεις μαθητών

1.1. Η προσέγγιση του θέματος από την άποψη της Ψυχολογίας του Λόγου

«Με σοκάρει όλο και περισσότερο η απερίσκεπτη και αυτόματη μείωση των ανδρών που αποτελεί σήμερα τέτοιο μέρος της κουλτούρας μας που σχεδόν κανένας δεν δίνει σημασία. [...] Βρέθηκα πρόσφατα σε μια τάξη με μαθητές εννέα ως δέκα ετών, κορίτσια και αγόρια. Η νεαρή δασκάλα έλεγε σε αυτά τα παιδιά ότι αιτία των πολέμων είναι η έμφυτη βίαιη φύση των ανδρών. Μπορούσες να δεις τα κοριτσάκια να φουσκώνουν από αυταρέσκεια και έπαρση ενώ τα αγοράκια κάθονταν εκεί ζαρωμένα, απολογούμενα για την ίδια τους την ύπαρξη, πιστεύοντας ότι αυτό το μοτίβο θα συνεχιστεί σε όλη τη ζωή τους. [...]» Doris Lessing, εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, 26/08/2001

Η Lessing, στο προηγούμενο απόσπασμα, αναφέρει την προσωπική της εμπειρία, όταν σε κάποιο μάθημα άκουσε μία δασκάλα να χρησιμοποιεί το επιχειρήμα εκείνο, σύμφωνα με το οποίο, το βασικό αίτιο των πολέμων είναι η έμφυτη βίαιη φύση των ανδρών.

Στο σημερινό μας μάθημα θα μάθουμε να χρησιμοποιούμε την Ψυχολογία του Λόγου (Discursive Psychology) για να προσεγγίσουμε το θέμα του επιχειρήματος, όπως αυτό χρησιμοποιείται μέσα στη σχολική τάξη για να

εξηγήσει τις σχέσεις των δύο φύλων.

Σύμφωνα με την ψυχολογία του λόγου (Discursive Psychology), η έμφαση δίνεται στην καθημερινή ζωή, στην κουβέντα, στο λόγο, στις πράξεις των εκπαιδευομένων, όταν προσπαθούν να καταλάβουν τον κοινωνικό κόσμο. Οι τρεις βασικές έννοιες στις οποίες στηρίζεται η θεωρία της ψυχολογίας του λόγου είναι:

1. η «κατασκευή»,
2. η «δράση»
3. και η «ρητορεία».

Με τον όρο «κατασκευή» δίνουμε έμφαση στην καθημερινή συναλλαγή των ανθρώπων, στον λόγο τους και στις πράξεις τους σε σχέση με το κοινωνικό τους περιβάλλον.

Εκείνο που ενδιαφέρει την ψυχολογία του λόγου είναι: **τι είναι αυτό που κάνουν οι άνθρωποι μιλώντας ή γράφοντας; Αυτό που έχει πρωτεύουσα σημασία είναι το πώς οι άνθρωποι κατασκευάζουν εκδοχές του κόσμου καθώς συναλλάσσονται** και ο τρόπος με τον οποίο αυτές οι εκδοχές εδραιώνονται και αποκτούν πραγματικότητα ανεξάρτητα από τον ομιλητή.

Με τον όρο «δράση» καλύπτεται η στάση των ανθρώπων απέναντι σε ένα θέμα (π.χ. την ισότητα των δύο φύλων, τον ρατσισμό κλπ), ενώ με τον όρο «ρητορεία» περιγράφεται η προσπάθεια των ανθρώπων να «ντύσουν» λεκτικά τη στάση τους απέναντι στις στάσεις που κρατάνε σε θέματα που τους αφορούν (π.χ. ένα επιχείρημα γραπτό ή προφορικό, μία οποιαδήποτε αιτιολόγηση της άποψης που υποστηρίζουν κλπ.). Οι τρεις αυτές έννοιες περιγράφονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 1: Βασικές έννοιες της ψυχολογίας του λόγου:

Έννοιες	Παραδείγματα
Κατασκευή	Οι μαθητές και οι μαθήτριες έρχονται σε επαφή με γονείς και κοινωνικό περιβάλλον. Από την επαφή τους αυτή εισπράττουν κάποια ερεθίσματα σχετικά με τις σχέσεις των δύο φύλων, π.χ.: η στάση του πατέρα απέναντι στη μητέρα μέσα στην οικογένεια, τα γυναικεία πρότυπα που προβάλλονται μέσα από μία διαφήμιση, η οπτική της γυναίκας μέσα από μία κινηματογραφική ταινία, η γυναικεία και αντρική εικόνα σε ένα περιοδικό ευρείας κυκλοφορίας ή σε ένα λογοτεχνικό βιβλίο κλπ.
Δράση	Από τα προηγούμενα ερεθίσματα καταλήγουν σε κάποιες απόψεις, π.χ.: το σιδέρωμα και το μαγείρεμα είναι γυναικεία ασχολία, το επάγγελμα του νηπιαγωγού είναι γυναικεία δουλειά, η ιατρική ταιριάζει περισσότερο στους άνδρες κλπ.
Ρητορεία	Τα ερεθίσματα (κατασκευές) και οι κατασταλαγμένες απόψεις (δράσεις) χρειάζονται τη ρητορική του επιχειρήματος για να αιτιολογηθούν στη μαθητική σκέψη και με τον τρόπο αυτό παγιώνονται καθώς μετατρέπονται σε γνωστά στερεότυπα, π.χ.: ένα βασικό επιχειρήμα που δικαιολογεί την ανισότητα των δύο φύλων είναι το γεγονός ότι η γυναίκα είναι βιολογικά ασθενέστερη από τον άνδρα και για τον λόγο αυτό δεν μπορεί να κάνει κάποιες βαριές δουλειές. Η ρητορική του επιχειρήματος νομομοποιεί τις διακρίσεις στη μαθητική σκέψη, καθώς μετατρέπει τις ανισότητες από κοινωνικές σε φυσικές.

Ένα παράδειγμα φαίνεται και από την παρακάτω συζήτηση:

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Δ: «Υπάρχει μία άποψη που λέει ότι ο άνθρωπος έχει ενιστικά από τη φύση του και τα ένστικτα αυτά είναι βίαια και τον οδηγούν στο να κάνει πόλεμο, άρα είναι φυσικό ο άνθρωπος να κάνει πόλεμο. Πιστεύετε ότι κάτι τέτοιο ισχύει;»

Αναστασία: «Όχι»

Δ: «Δεν ισχύει, γιατί και στην Αμερική ζούνε άνθρωποι και στον Καναδά ζούνε άνθρωποι. Η Αμερική κάνει πόλεμο με τον Καναδά;»

Νίκος1: «Όχι»

Δ: «Όχι. Η Αμερική κάνει πόλεμο με το Ιράκ. Άρα λοιπόν ο πόλεμος δεν βρίσκεται στην έμφυτη τάση του ανθρώπου αλλά κρύβεται πού;»

Νίκος3: «Στο μίσος»

Δ: «Που αλλού;»

Νίκος3: «Στο συμφέρον»

Δ: «Σωστά. Ο άνθρωπος, λοιπόν, κάνει πόλεμο, όχι γιατί υπάρχει ο πόλεμος στη φύση του, αλλά γιατί υπάρχει τι;»

Αναστασία – Άννα – Σοφία: «Συμφέρον»

Δ: «Άρα λοιπόν το επιχείρημα που λέει ότι ο πόλεμος είναι φυσικός, είναι ψεύτικο, εξυπηρετεί τι;»

Αναστασία: «Σενάρια πολεμικά.»

Δ: «Τι άλλο;»

Χάρης: «Εξυπηρετεί το συμφέρον και το κέρδος.»

Δ: «Ωραία. Υπάρχει και ένα άλλο επιχείρημα που λέει ότι η γυναίκα εκ φύσεως δεν μπορεί να κάνει κάποιες δουλειές και ότι η γυναίκα εκ φύσεως πρέπει να εξυπηρετεί έναν συγκεκριμένο ρόλο. Αυτό αποκλείεται να εξυπηρετεί κάποια συμφέροντα;»

Νίκος3: «Όχι. Μπορεί να εξυπηρετεί κάποια εμπορικά συμφέροντα»

Δ: «Πολύ σωστά. Και τα συμφέροντα αυτά θα τα δούμε σε λίγο. Αλλά όπως πίσω από τα επιχειρήματα που δικαιολογούν τον πόλεμο κρύβονται συμφέροντα έτσι και για τα επιχειρήματα που δικαιολογούν τη θέση της γυναίκας κρύβονται...»

Χάρης: «Συμφέροντα.»

Δ: «Προσέξτε πάλι τις εικόνες: 'Η ανατρεπτική διδασκαλία αποθαρρύνει τις γυναίκες από το να αναλάβουν τους ρόλους που γεννήθηκαν για να υπηρετούν'. Ο ρόλος τον οποίο γεννήθηκαν οι γυναίκες να υπηρετούν είναι στερεότυπος και δεν είναι φυσικός. Είναι ένα επιχείρημα που

Τέλος, ας διαβάσουμε ένα άρθρο του 1928, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΝΕΑ ΗΜΕΡΑ και εξηγεί τον λόγο για τον οποίο οι γυναίκες δεν πρέπει να ψηφίζουν στις βουλευτικές εκλογές:

"Ορισμένα τινά Ελληνικά θήλεα ζητούν να δοθή ψήφος εις τας γυναίκας. Σχετικώς με το ίδιον τούτο θέμα διαπρεπέστατος επιστήμων είχεν άλλοτε ανάπτυξη από του βήματος της Βουλής το επιστημονικώς πασίγνωστον, άλλως τε γεγονός ότι παν θήλυ διατελεί εις ανισόρροπο και έξαλλον πνευματικήν κατάστασιν ωρισμένα ημέρας εκάστου μηνός. Επειδή, εν τούτοις, αι ημέραι αύται, δεν συμπίπτουν ως προς όλα τα θήλεα, είναι αδύνατον να ευρεθεί ημέρα πνευματικής ισορροπίας και ψυχικής γαλήνης όλων των θηλέων, ώστε την ευτυχή εκείνη ημέραν να ορίζωνται αι εκάστοτε εκλογαί. Η γυναικεία συνεπώς ψήφος είναι πράγμα επικίνδυνον, άρα αποκρουστέον". (Εφημερίδα "Νέα Ημέρα", 20.3.1928)

Ο συντάκτης του παραπάνω άρθρου χρησιμοποιεί την έμμηνο ρύση των γυναικών και την άποψη κάποιου «διαπρεπεστάτου» – αλλά ανώνυμου – επιστήμονα ως επιχειρήματα για να μην ψηφίζουν οι γυναίκες στις εκλογές. Πίσω λοιπόν από το επιχείρημα της φυσικής κατάστασης της γυναίκας προβάλλεται ως εξίσου «φυσικό» και το γεγονός της αδυναμίας τους να προσέλθουν στις κάλπες.

Μιλώντας και γράφοντας, οι άνθρωποι επιτελούν πράξεις. Η φύση των πράξεων αυτών αποκαλύπτεται μέσα από τη λεπτομερή ανάλυση του λόγου τους. Αυτό που υποστηρίζει η ψυχολογία του λόγου είναι ότι **οι άνθρωποι κατασκευάζουν εκδοχές καθώς προβαίνουν σε πράξεις και αυτές οι**

πράξεις, μέσα από μια ρητορεία, υπονομεύουν εναλλακτικές εκδοχές. Για παράδειγμα, ένας άνδρας υποστηρίζει ότι η γυναίκα εκ φύσεως δεν μπορεί να κάνει κάποιες εργασίες και με τον τρόπο αυτό υπονομεύει κάθε άλλο δικαίωμα της γυναίκας για ισότιμη αντιμετώπιση στον χώρο της εργασίας. Η ψυχολογία του λόγου αναρωτιέται τι πραγματικά κάνουν οι άνθρωποι (και τι πραγματικά πετυχαίνουν) όταν προβαίνουν σε αξιολογικά σχόλια.

Η ψυχολογία του λόγου υποστηρίζει ότι το αντικείμενο κατασκευάζεται (η γυναίκα μπορεί ή δεν μπορεί να κάνει κάτι) καθώς ο ομιλητής μιλάει και αναπτύσσει επιχειρήματα (η ασθενής φύση της γυναίκας). Άρα το ενδιαφέρον εστιάζεται στα επιχειρήματα και στον τρόπο με τον οποίο αυτά «κατασκευάζονται» στην καθημερινότητα -όπως στην οικογένεια, στον Τύπο και αλλού-, καθώς και στο πώς οργανώνονται γύρω από τα βασικά κοινωνικά και ιδεολογικά διλήμματα.

Ατομική Εργασία: Πρόσεξε τις εικόνες και πες την γνώμη σου απαντώντας στις ερωτήσεις.

	
<p>1) Στην εικόνα βλέπεις την ηρώίδα βίντεο-παιχνιδιών Lara Croft. Η Lara Croft δεν είναι πραγματικό άτομο, αλλά δημιούργημα των προγραμματιστών ενός Η/Υ. Γιατί πιστεύεις ότι οι προγραμματιστές έφτιαξαν την Lara Croft με αυτά τα χαρακτηριστικά; (5 μονάδες)</p>	<p>2) Στην εικόνα βλέπεις την τραγουδίστρια Britney Spears. Γιατί πιστεύεις ότι οι υπεύθυνοι ιματισμού και ενδυματολογίας διάλεξαν αυτήν την εμφάνιση για την τραγουδίστρια; (5 μονάδες)</p>

Μελετήστε το απόσπασμα από την εφημερίδα και απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

"Ορισμένα τινά Ελληνικά θήλεα ζητούν να δοθή ψήφος εις τας γυναίκας. Σχετικώς με το ίδιον τούτο θέμα διαπρεπέστατος επιστήμων είχεν άλλοτε ανάπτυξη από του βήματος της Βουλής το επιστημονικώς πασιγνώστον, άλλως τε γεγονός ότι παν θήλυ διατελεί εις ανισόρροπο και έξαλλον πνευματικήν κατάστασιν ωρισμένα ημέρας εκάστου μηνός. Επειδή, εν τούτοις, αι ημέραι αύται, δεν συμπίπτουν ως προς όλα τα θήλεα, είναι αδύνατον να ευρεθεί ημέρα πνευματικής ισορροπίας και ψυχικής γαλήνης όλων των θηλέων, ώστε την ευτυχή εκείνη ημέραν να ορίζονται αι

εκάστοτε εκλογαί. Η γυναικεία συνεπώς ψήφος είναι πράγμα επικίνδυνον, άρα αποκρουστέον". (Εφημερίδα "Νέα Ημέρα", 20.3.1928)

3) Η ψυχολογία του λόγου χρησιμοποιεί τα εργαλεία κατασκευή – δράση – ρητορεία για να ερμηνεύσει την κοινωνική ζωή του ανθρώπου. Στην κατασκευή, κατασκευάζουμε ένα νοητικό στερεότυπο, στη δράση καταλήγουμε σε κάποιο συμπέρασμα με βάση το στερεότυπο και στη ρητορεία φτιάχνουμε ένα επιχείρημα για να στηρίξουμε το στερεότυπο και το συμπέρασμα που φτιάξαμε. Με βάση τα παραπάνω και με βάση το δημοσίευμα να βρείτε:

3α) Ποια είναι η κατασκευή (ποιο είναι το στερεότυπο) που κρύβεται πίσω από το δημοσίευμα (1 μονάδα).

3β) Ποια είναι η δράση (ποιο είναι το συμπέρασμα) που βγαίνει από το στερεότυπο του δημοσιεύματος (1 μονάδα).

3γ) Ποια είναι η ρητορεία (ποιο είναι το επιχείρημα) που χρησιμοποιεί ο αρθρογράφος (1 μονάδα).

4) Ποια είναι η σκοπιμότητα του επιχειρήματος του αρθρογράφου και ποιο είναι το δικό σας σχόλιο πάνω στο δημοσίευμα (2 μονάδες).

5) Διάβασε εκ νέου τα κείμενα: Του Νεκρού Αδερφού, Της Δέσπως, Των Κοντογιανναίων, Της Νύφης που Κακοπάθησε, Αν Ήξευρα Κυράτσα μου, Πάγω, Έρωτος Αποτελέσματα, Προίκα και φτιάξτε έναν κατάλογο με τα χαρακτηριστικά των γυναικείων μορφών (εξωτερικά και εσωτερικά). Μόλις φτιάξεις τον πίνακα να γράψεις σε ένα κείμενο αν πιστεύεις ότι η εικόνα και τα χαρακτηριστικά της γυναίκας (εξωτερικά ή εσωτερικά) που βρήκες είναι από τη φύση δοσμένα (εκ φύσεως) ή κοινωνικά κατασκευασμένα; Ποιο από τα κείμενα που διάβασες είναι πιο κοντά στις σύγχρονες αντιλήψεις για τη γυναίκα; Να αιτιολογήσεις την άποψή σου (5 μονάδες).

Στάδιο 2ο:

Φύλλο Εργασίας - Ομάδα 1.

Φύλλο Εργασίας - Ομάδα 1.

Διαβάστε το άρθρο με τίτλο: [Όταν η "ράφτρα" Ρόζα Παρκς άλλαξε την ιστορία](#) και απαντήστε στα παρακάτω ερωτήματα:

1. Σημειώστε τον τόπο, τον χρόνο του περιστατικού με πρωταγωνίστρια την Ρόζα Παρκς καθώς και το πρόβλημα που αντιμετώπισε η Ρόζα Παρκς.

.....
 .....

2. Ποιες ήταν οι συνέπειες της στάσης της Ρόζα Παρκς;

.....
 .....

3. Εάν ήσασταν υπέρ της Ρόζας Παρκς, ποια θα ήταν η κατασκευή, η ρητορεία και η δράση σας;

Κατασκευή:.....

Ρητορεία:.....

Δράση:.....

4. Εάν ήσασταν εναντίον της Ρόζας Παρκς, ποια θα ήταν η κατασκευή, η ρητορεία και η δράση σας;

Κατασκευή:.....

Ρητορεία:.....

Δράση:.....

5. Ποιοι άνθρωποι θα είχαν **θεσμικό συμφέρον** να είναι υπέρ ή κατά της Ρόζας Παρκς και ποιο θα ήταν το συμφέρον αυτό;

.....
 .....
 .....

Φύλλο Εργασίας - Ομάδα 2.

Φύλλο Εργασίας - Ομάδα 2.

Διαβάστε το άρθρο με τίτλο: [«Οι Ελληνίδες στις κάλπες»](#) και απαντήστε στα παρακάτω ερωτήματα:

1. Πότε ψήφισαν για πρώτη φορά οι ελληνίδες σε δημοτικές εκλογές και πότε σε βουλευτικές και κάτω από ποιες προϋποθέσεις;

.....

.....

2. Ποιο θεωρείτε ότι είναι το βασικότερο πρόβλημα που αντιμετώπισαν οι Ελληνίδες στην προσπάθειά τους να πετύχουν πολιτική και κοινωνική ισότητα;

.....

.....

3. Εάν ήσασταν η Καλλιρρόη Παρρέν ποια θα ήταν η κατασκευή, η δράση και η ρητορεία σας για γυναίκες σαν την Μαρίκα Κοτοπούλη;

Κατασκευή:.....

Ρητορεία:.....

Δράση:.....

4. Εάν ήσασταν η Μαρίκα Κοτοπούλη, ποια θα ήταν η κατασκευή, η δράση και η ρητορεία σας για γυναίκες σαν την Καλλιρρόη Παρρέν;

Κατασκευή:.....

Ρητορεία:.....

Δράση:.....

5. Ποιοι άνθρωποι θα είχαν **θεσμικό συμφέρον** να είναι υπέρ ή κατά της γυναικείας ψήφου και ποιο θα ήταν το συμφέρον αυτό;

.....

.....

.....

Φύλλο Εργασίας - Ομάδα 3.

Φύλλο Εργασίας - Ομάδα 3.

Διαβάστε το άρθρο με τίτλο: [«Ταλιμπάν: «Ήθελε να πάει σχολείο, πυροβολήστε την...»](#) και απαντήστε στα παρακάτω ερωτήματα:

1. Πότε και που συνέβη το περιστατικό με τη μαθήτριά και για ποιο λόγο την πυροβόλησαν;

.....

.....

2. Ποια νομίζετε ότι είναι τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες σε φονταμενταλιστικά περιβάλλοντα;

.....

.....

3. Εάν ήσασταν υπέρ των θέσεων των Ταλιμπάν ποια θα ήταν η κατασκευή, η ρητορεία και η δράση σας;

Κατασκευή:.....

Ρητορεία:.....

Δράση:.....

4. Εάν ήσασταν εναντίον των θέσεων των Ταλιμπάν, ποια θα ήταν η κατασκευή, η ρητορεία και η δράση σας;

Κατασκευή:.....

Ρητορεία:.....

Δράση:.....

5. Ποιοι άνθρωποι θα είχαν **θεσμικό συμφέρον** να είναι υπέρ ή κατά των θέσεων των Ταλιμπάν και ποιο θα ήταν το συμφέρον αυτό;

.....

.....

.....

Φύλλο Εργασίας - Ομάδα 4.

Φύλλο Εργασίας - Ομάδα 4.

Διαβάστε το άρθρο με τίτλο: [«Τη σκότωσε γιατί ήθελε να πάει σχολείο»](#) και απαντήστε στα παρακάτω ερωτήματα:

1. Πότε και που συνέβη το περιστατικό με το νεαρό κορίτσι και για ποιο λόγο το σκότωσε η μάνα της;

.....
 .....

2. Διαβάζοντας το κείμενο, ποιες νομίζετε ότι είναι οι αιτίες που οδηγούν στις διακρίσεις εις βάρος των κοριτσιών - γυναικών;

.....
 .....

3. Εάν ήσασταν υπέρ της οικογένειας του κοριτσιού ποια θα ήταν η κατασκευή, η ρητορεία και η δράση σας;

Κατασκευή:.....

Ρητορεία:.....

Δράση:.....

4. Εάν ήσασταν εναντίον της οικογένειας του κοριτσιού, ποια θα ήταν η κατασκευή, η ρητορεία και η δράση σας;

Κατασκευή:.....

Ρητορεία:.....

Δράση:.....

5. Ποιοι άνθρωποι θα είχαν **θεσμικό συμφέρον** να είναι υπέρ ή κατά της γυναικείας μόρφωσης ή εκπαίδευσης και ποιο θα ήταν το συμφέρον αυτό;

.....
 .....
 .....

Φύλλο Εργασίας - Ομάδα 5.

Φύλλο Εργασίας - Ομάδα 5.

Διαβάστε το άρθρο με τίτλο: [«Η γυναίκα σήμερα: Οι υποχρεώσεις, οι ευθύνες και οι συνέπειες στη ζωή της»](#) και απαντήστε στα παρακάτω ερωτήματα:

1. Ποια είναι τα βασικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η σύγχρονη γυναίκα;

.....
 .....
 .....

2. Διαβάζοντας το κείμενο, ποιες νομίζετε ότι είναι οι λύσεις για την καταπολέμηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες σήμερα;

.....
 .....

3. Εάν ήσασταν υπέρ του συγγραφέα του άρθρου ποια θα ήταν η κατασκευή, η ρητορεία και η δράση σας;

Κατασκευή:.....

Ρητορεία:.....

Δράση:.....

4. Εάν ήσασταν εναντίον του συγγραφέα του άρθρου, ποια θα ήταν η κατασκευή, η ρητορεία και η δράση σας;

Κατασκευή:.....

Ρητορεία:.....

Δράση:.....

5. Ποιοι άνθρωποι θα είχαν **θεσμικό συμφέρον** να είναι υπέρ ή κατά των θέσεων του συγγραφέα του άρθρου και ποιο θα ήταν το συμφέρον αυτό;

.....
 .....
 .....

Φύλλο Εργασίας - Ομάδα 6.

Φύλλο Εργασίας - Ομάδα 6.

Διαβάστε το άρθρο με τίτλο: [«Οι σχολές νυφών των Ναζί και η ναζιστική ιδεολογία για τις γυναίκες»](#) και απαντήστε στα παρακάτω ερωτήματα:

1. Ποιος είναι ο ρόλος των γυναικών σύμφωνα με την Γκέτρουνγκ Σολτζ - Κλινκ;

.....

.....

2. Τι πρέπει να κάνει μια γυναίκα σύμφωνα με την ναζιστική ιδεολογία και ποιες ήταν οι συνέπειες για τις γυναίκες που δεν συμμορφώνονταν με τις υποδείξεις των ναζί - φασιστών;

.....

.....

.....

3. Εάν ήσασταν υπέρ της ναζιστικής ιδεολογίας ποια θα ήταν η κατασκευή, η ρητορεία και η δράση σας;

Κατασκευή:.....

Ρητορεία:.....

Δράση:.....

4. Εάν ήσασταν εναντίον της ναζιστικής ιδεολογίας, ποια θα ήταν η κατασκευή, η ρητορεία και η δράση σας;

Κατασκευή:.....

Ρητορεία:.....

Δράση:.....

5. Ποιοι άνθρωποι θα είχαν **θεσμικό συμφέρον** να είναι υπέρ ή κατά της ναζιστικής ιδεολογίας και ποιο θα ήταν το συμφέρον αυτό;

.....

.....

.....

Στάδιο 3ο

[Απόσπασμα 1 – Φύλλο εργασίας 1ης ομάδας: Αντισύλληψη – Έρωτας](#)

Ομάδα Α. Θέμα: Αντισύλληψη – Έρωτας

Ερώτηση 1. Μία κοπέλα φέρνει στο σχολείο μία μέθοδο αντισύλληψης. Μια συμμαθήτριά της αναφέρει τη φράση: «Μιας ορισμένης κοπέλας;». Ποιο είναι το νόημα της φράσης;

.....

.....

.....

.....

.....

Ερώτηση 2. «Προσφάτως πληροφορηθήκαμε ότι η νοσοκόμα Αμάντα Άρμστρονγκ διανέμει αντισυλληπτικά στα κορίτσια του «Γουέλσι». Η αποκάλυψη συγκλονίζει ένα κολέγιο με φημισμένη ευπρέπεια [...] Η νοσοκόμα του σχολείου ενθαρρύνει την ελευθεριότητα προμηθεύοντας αντισύλληψη». Ποια είναι η κατασκευή, η ρητορεία και η δράση της συντάκτριας του άρθρου;

Κατασκευή	Ρητορεία	Δράση

Ερώτηση 3. Στην ταινία μια καθηγήτρια απολύεται. Γιατί νομίζετε ότι συνέβη αυτό; Ποια είναι η άποψή σας;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

[Απόσπασμα 2 – Φύλλο εργασίας 2ης ομάδας: Η αντιμετώπιση του γάμου – ως θεσμού – από τις ίδιες τις γυναίκες](#)

ΟΜΑΔΑ Β. Θέμα: Η αντιμετώπιση του γάμου – ως θεσμού – από τις ίδιες τις γυναίκες

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ερώτηση 1. Περιγράψτε τα πλεονεκτήματα ενός γάμου, έτσι όπως τα παρουσιάζει η ηρωίδα της ταινίας στο απόσπασμα που παρακολουθήσατε.

.....

.....

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ερώτηση 2:

Ποια είναι η κατασκευή και ποια η ρητορεία στο προηγούμενο απόσπασμα;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Απόσπασμα 3 – Φύλλο εργασίας 3ης ομάδας: Η γυναίκα μέσα από τα μάτια των άλλων - Η Γυναίκα και το διαζύγιο

ΟΜΑΔΑ Γ. Θέμα: Η γυναίκα μέσα από τα μάτια των άλλων - Η Γυναίκα και το διαζύγιο

Ερώτηση 1: Ποιο είναι το πρόβλημα που απασχολεί την ηρωίδα της ταινίας; Τι θα τη συμβούλευες για να ηρεμήσει;

.....

.....

.....

Ερώτηση 2: Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα κυκλώνοντας την σωστή απάντηση.

<p>Για έναν άντρα που έχει πολλές ερωτικές επιτυχίες στη ζωή του η κοινωνία χρησιμοποιεί την εξής ρητορεία:</p>	<p>Για μία γυναίκα που έχει πολλές ερωτικές επιτυχίες στη ζωή της η κοινωνία χρησιμοποιεί την εξής ρητορεία:</p>	<p>Υπάρχει διαφορά στη ρητορική για τους άντρες και τις γυναίκες; Αν ναι, πού οφείλεται αυτή η διαφορά; Τι κόσμο κατασκευάζει αυτή η διαφορά (ποια είναι η κατασκευή);</p>
<p><i>✓ «Ο άντρας αυτός είναι έμπειρος»</i></p>	<p><i>✓ «Η γυναίκα αυτή είναι έμπειρη»</i></p>	
<p><i>✓ «Ο άντρας αυτός είναι ανόητος»</i></p>	<p><i>✓ «Η γυναίκα αυτή είναι ανόητη»</i></p>	
<p><i>✓ «Ο άντρας αυτός είναι πονηρός»</i></p>	<p><i>✓ «Η γυναίκα αυτή είναι πονηρή»</i></p>	
<p><i>✓ « Ο άντρας αυτός είναι ανήθικος»</i></p>	<p><i>✓ «Η γυναίκα αυτή είναι ανήθικη»</i></p>	

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

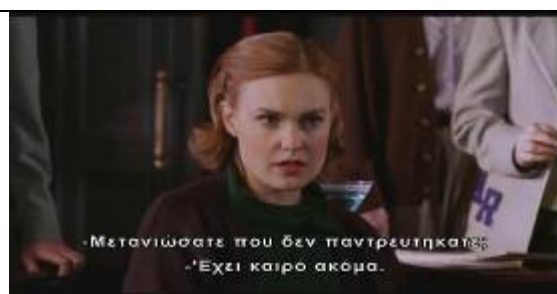

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ερώτηση 3: Ποιες κατασκευές και ποιες ρητορείες κυριαρχούν στο παραπάνω απόσπασμα της ταινίας;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Απόσπασμα 4 – Φύλλο εργασίας 4ης ομάδας: Οι σχέσεις του ανδρόγυνου πριν και μετά το γάμο

ΟΜΑΔΑ Δ. Θέμα: Οι σχέσεις του ανδρόγυνου πριν και μετά το γάμο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ερώτηση 1: Μελετήστε το απόσπασμα. Υπάρχει μια διαφορά ανάμεσα στο «φαίνεσθαι» και το «είναι». Μπορείτε να την περιγράψετε;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ερώτηση 2: Ποια είναι η κατασκευή της μητέρας και ποια η ρητορεία της;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....

Ερώτηση 3: Να κυκλώσετε την σωστή απάντηση και να δικαιολογήσετε τις απόψεις σας.

A. Ένα νιόπαντρο ζευγάρι πρέπει να οικοδομεί τη σχέση του πάνω στην:

- ειλκρίνεια
- συνειδητή αποδοχή της θέσης που έχει ο καθένας στη νέα οικογένεια
- ανοχή ο ένας απέναντι στον άλλον
- επαγγελματική αποκατάσταση για την ανατροφή των παιδιών που θα έρθουν

B. Μία οικογένεια

- πρέπει να επιβάλλει ρόλους ανάμεσα στα μέλη της
- πρέπει να καλλιεργεί συνεργατικές σχέσεις
- πρέπει να εργάζεται σκληρά για να μη λείψει τίποτε στα παιδιά της
- πρέπει να κοιτάζει διαρκώς με αγωνία το μέλλον της για τον φόβο του διαζυγίου

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Απόσπασμα 5 – Φύλλο εργασίας 5ης ομάδας: Η γυναίκα ως επαγγελματίας

ΟΜΑΔΑ Ε. Θέμα: Η γυναίκα ως επαγγελματίας

Ερώτηση 1: Στο παραπάνω απόσπασμα η καθηγήτρια και η μαθήτρια εκφράζουν δύο διαφορετικές απόψεις για τη ζωή, δύο δηλαδή διαφορετικές κατασκευές. Μελετήστε το απόσπασμα της ταινίας και συμπληρώστε τον πίνακα:

	Καθηγήτρια	Μαθήτρια
Κατασκευή		

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

**ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ**
επένδυση στην ποιότητα της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ρητορεία		
Δράση		

Ερώτηση 2: Πως βλέπουν τον κόσμο και πως φαντάζονται το μέλλον τους οι δύο φίλες;

.....

.....

.....

.....

.....

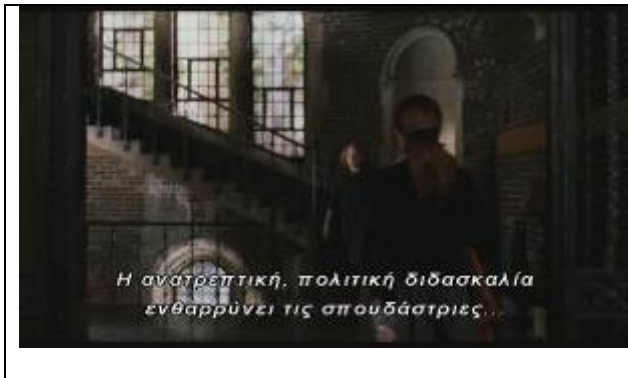
.....

.....
.....
.....

Απόσπασμα 6 – Φύλλο εργασίας 6ης ομάδας: Η θέση της γυναίκας είναι «φυσική» ή κατασκευασμένη;

ΟΜΑΔΑ ΣΤ. Θέμα: Η θέση της γυναίκας είναι «φυσική» ή κατασκευασμένη;

Ερώτηση 1: Ποιος είναι ο ρόλος τον οποίο γεννήθηκαν οι γυναίκες για να υπηρετούν; Ποια είναι η κατασκευή, η ρητορεία και η δράση στο παραπάνω απόσπασμα;

Ερώτηση 2: Για ποιο λόγο εξοργίζεται η καθηγήτρια;

Ερώτηση 3: Προσέξτε τη ρητορεία: «Τους ρόλους που γεννηθήκατε να υπηρετείτε». Ποια είναι η κατασκευή της ρητορείας αυτής και ποια η σκοπιμότητά της;

Στάδιο 4ο

Φύλλο εργασίας για μαθητές

Φύλλο εργασίας

Όνοματεπώνυμο:.....

Τμήμα:.....

Ημερομηνία:.....

Παρακολουθήστε το ντοκιμαντέρ του BBC με τίτλο: «Ο αιώνας των λαών, επεισόδιο 22: ‘Το γυναικείο κίνημα’ και απαντήστε σε όλες τις ερωτήσεις». Οι ερωτήσεις 16 – 20 θα απαντηθούν και θα σταλούν σε ηλεκτρονική μορφή στο e-mail του εκπαιδευτικού.

Κωδικός τάξης:

- **Ερώτηση 1. 01:27.** «Για μένα η απελευθέρωση των γυναικών σημαίνει...» Τι σημαίνει για τη νεαρή διαδηλώτρια η απελευθέρωση των γυναικών; Γράψτε την άποψή της στο πλαίσιο που ακολουθεί.
- **Ερώτηση 2. 01:49.** «Ήταν η πιο συναρπαστική μέρα – ήταν η μέρα που το κίνημα των γυναικών έγινε πραγματικά κίνημα.» Για ποια ημερομηνία μιλάει η Τζάκι Σεμπάγιος;
- **Ερώτηση 3. 02:14.** Να συσχετίσετε τον τίτλο του ντοκιμαντέρ «Half the people» (ο μισός κόσμος – ο μισός πληθυσμός) με τις απόψεις του ποιητή Κωστή Παλαμά που θα βρείτε κάνοντας κλικ [εδώ](#) και να γράψετε την απάντησή σας στο παρακάτω πλαίσιο.
- **Ερώτηση 4. 03:04.** Για ποιο θέμα αρχικά αγωνίστηκαν οι πρωτοπόροι του φεμινισμού και πότε το πέτυχαν.
- **Ερώτηση 5. 04:17.** Ποια ήταν τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι γυναίκες στην αρχή του 20ου αιώνα;
- **Ερώτηση 6. 07:14.** Πριν από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο επικρατούσε η

αντίληψη ότι η γυναίκα δεν μπορεί να εργαστεί σε σκληρές δουλειές. Το επιχείρημα ήταν ότι οι δουλειές αυτές είναι δύσκολες και μόνο ο άντρας μπορεί να τις κάνει. Κατά τη διάρκεια όμως του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου οι άντρες αναγκάστηκαν να φύγουν στο μέτωπο και οι γυναίκες ανέλαβαν όλες τις δύσκολες και σκληρές δουλειές που έκαναν οι άντρες. (α) Ποιες είναι οι σκέψεις σας στο προηγούμενο επιχείρημα; (β) Με βάση την κρίση αυτή να γράψετε ποια είναι η «κατασκευή», η «δράση» και η «ρητορεία». (γ) Πιστεύετε ότι κρύβεται κάποια σκοπιμότητα πίσω από το επιχείρημα της «δύσκολης αντρικής δουλειάς που δεν μπορούν να κάνουν οι γυναίκες»; (δ) Πιστεύετε ότι οι γυναίκες χρησιμοποιήθηκαν; Γιατί;

- **Ερώτηση 7. 09:27.** Πριν και μετά τον πόλεμο επικρατούσαν δύο διαφορετικές απόψεις για το αν η γυναίκα πρέπει να εργάζεται. Να γράψτε την κατασκευή – δράση – ρητορεία πριν και μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Να απαντήσετε, επίσης, για ποιους λόγους τελικά επέτρεψαν στις γυναίκες να εργαστούν;»

ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ	ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ
	
ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ	ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ
	
ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ	ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ
Κατασκευή: Ρητορεία: Δράση:	Κατασκευή: Ρητορεία: Δράση:

- **Ερώτηση 8. 11.36.** Ποιο είναι το στερεότυπο που αναπαρήγαγαν οι ταινίες και οι διαφημίσεις;
- **Ερώτηση 9. 16:03.** Ποιο είναι στο στερεότυπο για τη γυναίκα αεροσυνοδό;
- **Ερώτηση 10. 18: 00.** Με βάση τις απόψεις της Betty Friedman... Επιλέξτε τη σωστή απάντηση από τις παρακάτω περιπτώσεις:

- Α. Οι γυναίκες είναι δύσκολο να βρουν μία δουλειά που να αξιοποιεί πλήρως τις δυνατότητές τους.
- Β. Γυναίκες και άντρες μπορούν να βρουν την ταυτότητά τους μόνο στη δουλειά που χρησιμοποιεί πλήρως τις δυνατότητές τους.
- Γ. Οι γυναίκες και οι άντρες είναι βαθιά αλλοτριωμένοι όταν η δουλειά χρησιμοποιεί πλήρως τις δυνατότητές τους.
- Δ. Κανένας άντρας και καμία γυναίκα δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν την δουλειά τους όταν είναι αλλοτριωμένοι.
- Ε. Οι γυναίκες μπορούν να βρουν την ταυτότητά τους μόνο στη δουλειά που χρησιμοποιεί πλήρως τις δυνατότητές τους.

- **Ερώτηση 11. 18:40.** Ποια είναι η κατασκευή της Κόλιν Πάουελ;
- **Ερώτηση 12. 19:00.** Σύμφωνα με την Τζακι Σεμπάγιος για τις ανισότητες των δύο φύλων φταίει (επιλέξτε την σωστή απάντηση)
- **Ερώτηση 13. 20:47.** Περιγράψτε σύντομα την πράξη αστικών δικαιωμάτων; Λειτουργήσε για τη Λορίνα Ουικς η συγκεκριμένη πράξη; Ναι ή όχι και για ποιον λόγο;
- **Ερώτηση 14. 27:16.** Γιατί το αντισυλληπτικό χάπι πρόσφερε ένα νέο είδος ελευθερίας;
- **Ερώτηση 15. 30:21.** «Αυτοί που νομίζουν ότι το απελευθερωτικό κίνημα των γυναικών είναι ένα αστείο που απλά νομίζουν ότι συνδέεται με το κάψιμο των στηθόδεσμων και την είσοδό μας στα μπαρ που είναι μόνο για άντρες κάνουν λάθος. Το κίνημα αφορά την ισότιμη πληρωμή και την είσοδό μας στην αγορά εργασίας» Από τη φράση αυτή υπονοούνται δύο διαφορετικά είδη φεμινισμού. Ποια είναι αυτά και σε ποιο από τα δύο αναφέρεται η ομιλήτρια;

Παραγωγή Λόγου – Εργασίες για το σπίτι

16. Στο ντοκιμαντέρ ακούσαμε τον αφηγητή να λέει: «Οι περισσότερες γυναίκες είχαν εγκλωβιστεί στο σπίτι ως σύζυγοι και μητέρες. Και τα εκατομμύρια των γυναικών που ήθελαν να βγουν έξω και να δουλέψουν στις βιομηχανίες και στα εργοστάσια τα θεωρούσαν σαν πηγή φτηνού εργατικού δυναμικού και πληρωνόντουσαν λιγότερο από τους άντρες. Στον υπόλοιπο κόσμο οι γυναίκες θεωρούνταν υποδεέστερες. Δούλευαν στους αγρούς και τους έδιναν τις πιο σκληρές και επαναλαμβανόμενες εργασίες [...]» Μελετήστε τις δύο φωτογραφίες και συζητήστε την εγκυρότητα του επιχειρήματος που λέει ότι οι γυναίκες δεν έχουν τη σωματική δύναμη να κάνουν τις ίδιες δουλειές με τους άντρες. Ποια είναι η άποψή σας στο θέμα; Ποια είναι η σκοπιμότητα του

επιχειρήματος αυτού; Να απαντήσετε λαμβάνοντας υπόψη σας και τις μαρτυρίες – φωτογραφίες από τους συνδέσμους: [Βικιπαίδεια: Οι Γυναίκες της Πίνδου](#), [Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού: Οι γυναίκες της Πίνδου](#), [Μουσείο Κέρινων Ομοιωμάτων Βρέλλη](#)

...το αποφάσισαν να μη στηρίζουν το κίνημα. Μεταξύ των γυναικών που αποφάσισαν να μην στηρίζουν το κίνημα ήταν η Leen Parro, οι Jacqui Ceballos, Ginnie, Eirin Elias, Rita Hendrix; Με ποιον τρόπο οι εμπειρίες τους τις ώθησαν να στηρίζουν το γυναικείο κίνημα; Ποια ζητήματα είναι σημαντικά για τις πέντε αυτές γυναίκες και γιατί;

18. Τι πιστεύει ο κόσμος για τον φεμινισμό; Αν ρωτούσατε κάποιον για το «τι είναι φεμινισμός» τι νομίζετε ότι θα σας απαντούσε; (Μπορείτε να ρωτήσετε ενδεικτικά κάποιο φίλο, συγγενή, μέλος της στενής – ευρύτερης οικογένειάς σας.)

19. Υπάρχουν μέρη στην Ελλάδα όπου η διάκριση μεταξύ των φύλων υπάρχει; Πώς μπορούμε να ενισχύσουμε ή να αμφισβητήσουμε τα στερεότυπα των δύο φύλων;

20. Στο ντοκιμαντέρ είδαμε τις ζωές 9 γυναικών (Jackie Seballios, Malud Hanara, Joyce Sweendon, Loreena Weeks, Dusty Rhoads, Mary Scott, Betty Friedmann, Colin Parro, Emmy Corren.). Να συμπληρώσετε τον πίνακα και στη συνέχεια διαλέξτε μία από αυτές και με οδηγό τη φαντασία σας καταγράψετε πολύ σύντομα (σε μία – δυο παράγραφους) την προσωπική της περιπέτεια αναφέροντας στοιχεία όπως: (α) πώς ήταν η ζωή της πριν το φεμινιστικό κίνημα, (β) γιατί εντάχθηκε στο κίνημα, (γ) ποια θέματα ήταν πιο σημαντικά γι' αυτήν και (δ) πώς η συμμετοχή στο κίνημα επηρέασε τη ζωή της.

Χρονικό σημείο video	Πρόσωπο Μαρτυρίας	Πρόβλημα που αντιμετώπισε
05:05	Μαλουντ Χανάρα	
09:33 & 21:12	Τζοις Σούντον	
13:48 & 19:47	Λορένα Ουικς	
14:38	Νταστι Ροουντς	
16:35	Μάιρυ Σκοτ	

17:36	Μπετι Φριντμαν (the feminine mystique)	
18:26	Κόλιν Πάρρο	
18:55	Τζάκι Σεμπάγιος	
24:32	Έμμι Κορέν	
26:30	Αιριν Ελίας	
31:00	Ρίτα Χέντριξ	

1. «Για μένα η απελευθέρωση των γυναικών σημαίνει...» Τι σημαίνει για τη νεαρή διαδηλώτρια η απελευθέρωση των γυναικών; Γράψτε την άποψή της στο πλαίσιο που ακολουθεί. (Για μένα η απελευθέρωση των γυναικών σημαίνει να μπορώ να βγω έξω να ψάξω για ένα διαμέρισμα και να μην μου κλείνουν την πόρτα στα μούτρα)

2. «Ήταν η πιο συναρπαστική μέρα – ήταν η μέρα που το κίνημα των γυναικών έγινε πραγματικά κίνημα» Για ποια ημερομηνία μιλάει η Jackie Seballios? (Αύγουστος 1970 Νέα Υόρκη)

3. Να συσχετίσετε τον τίτλο του ντοκιμαντέρ «Half the people» (ο μισός κόσμος – ο μισός πληθυσμός) με τις απόψεις του ποιητή Κωστή Παλαμά που θα βρείτε σε αυτή την διεύθυνση (<http://img.pathfinder.gr/clubs/files/61405/3.html>) και να γράψετε την απάντησή σας στο πλαίσιο που ακολουθεί (Όταν μιλάς για τη γυναίκα, μιλάς για τη μισή ανθρωπότητα, αν όχι για ολόκληρη, αφού ο πρώτος της δάσκαλος είναι η μητέρα.)

4. Για ποιο θέμα αρχικά αγωνίστηκαν οι πρωτοπόροι του φεμινισμού και πότε το πέτυχαν (πολιτικά δικαιώματα – μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο στις Η.Π.Α. και σε μερικές χώρες της Ευρώπης – Βρετανία γυναίκες πάνω των 30 ετών παντρεμένες – μόνο μετά τις εκλογές του 1929 οι γυναίκες πάνω από 21 ετών μπόρεσαν να ψηφίσουν επί ίσοις όροις με τους άντρες)

5. 04:17. Ποια ήταν τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι γυναίκες στην αρχή του 20^{ου} αιώνα; (εγκλωβισμένες στο σπίτι ως σύζυγοι και μητέρες, πηγή φτηνού εργατικού δυναμικού πληρωνόντουσαν λιγότερο από τους άντρες, οι γυναίκες θεωρούνταν υποδεέστερες, δούλευαν στους αγρούς και τις έδιναν τις πιο σκληρές δουλειές και επαναλαμβανόμενες εργασίες την θέση τους την καθόριζε η παράδοση ως υποδεέστερες των ανδρών)

6. 07:14. Πριν από τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο επικρατούσε η αντίληψη ότι η γυναίκα δεν μπορεί να εργαστεί σε σκληρές δουλειές. Το επιχείρημα ήταν ότι οι δουλειές αυτές είναι δύσκολες και μόνο ο άντρας μπορεί να τις κάνει. Κατά τη διάρκεια όμως του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου οι άντρες αναγκάστηκαν να φύγουν

στο μέτωπο και οι γυναίκες ανέλαβαν όλες τις δύσκολες και σκληρές δουλειές που έκαναν οι άντρες. (α) Ποιες είναι οι σκέψεις σας στο προηγούμενο επιχείρημα; (β) Με βάση την κρίση αυτή να γράψετε ποια είναι η «κατασκευή», η «δράση» και η «ρητορεία»; (γ) Πιστεύετε ότι κρύβεται κάποια σκοπιμότητα πίσω από το επιχείρημα της «δύσκολης αντρικής δουλειάς που δεν μπορούν να κάνουν οι γυναίκες»; (δ) Πιστεύετε ότι οι γυναίκες χρησιμοποιήθηκαν; Γιατί; (Απάντηση: Αφηγητής Ντοκιμαντέρ: «Στη Βρετανία, ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος ήταν μια σημαντική καμπή που αφύπνισε την συνείδηση των γυναικών ως προς το τι μπορούσαν να κάνουν. Με τόσους πολλούς άντρες στην επιστράτευση οι γυναίκες είχαν τις ευκαιρίες να δουλέψουν επί ίσοις όροις. Το υπουργείο εργασίας ξεκίνησε ένα μεγάλο πρόγραμμα εκπαίδευσης μισού εκατομμυρίων γυναικών για την παραγωγή όπλων [...]». «Μαρτυρία: «Μισό εκατομμύριο γυναικών θα χρειαστεί επιπλέον στην βιομηχανία το καλοκαίρι του επόμενου έτους. Και είναι αρκετά βέβαιη ότι οι γυναίκες θα ήθελαν να ανταποκριθούν σε αυτό το κάλεσμα για να βοηθήσουν να φέρουν τη νίκη πιο σύντομα.» Μέχρι τότε οι μεγάλες εταιρίες ήταν περήφανες για τον τρόπο που άφηναν τις γυναίκες έξω από τις βιομηχανίες τους.» «Μαρτυρία: «Η εταιρεία μου είχε ξεκαθαρίσει ότι δεν προσλαμβάνει γυναίκες. Όλα αυτά είχαν αλλάξει τώρα. Προσωρινά υπάρχουν αξιόλογες δουλειές για γυναίκες με τον ίδιο μισθό που παίρνουν και οι άντρες. 1000 γυναίκες συνεχίζουν την καλή δουλειά μέχρι να επιστρέψουν οι άντρες».[...]. «Μαρτυρία: «Πρέπει να νικήσουμε σε αυτόν τον πόλεμο, αλλά δεν μπορούμε να νικήσουμε σε αυτόν τον πόλεμο, παρά μόνο αν εσείς οι γυναίκες πάρετε τις δουλειές που αφήνουν οι άντρες.» [...].

7. 9:27. Πριν και μετά τον πόλεμο επικρατούσαν δύο διαφορετικές απόψεις για το αν η γυναίκα πρέπει να εργάζεται. Να γράψτε την κατασκευή – δράση – ρητορεία πριν και μετά τον Β΄ Παγκόσμιου πολέμου. Να απαντήσετε, επίσης, για ποιους λόγους τελικά επέτρεψαν στις γυναίκες να εργαστούν;»

ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ	ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ
	
ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ	ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

Κατασκευή: Πρέπει να κερδίσουμε τον πόλεμο. Οι άντρες πολεμάνε, άρα πρέπει να δουλέψουν οι γυναίκες.

Ρητορεία: Πρέπει να νικήσουμε σε αυτόν τον πόλεμο, αλλά δεν μπορούμε να νικήσουμε αυτόν τον πόλεμο παρά μόνο αν εσείς οι γυναίκες πάρετε τις δουλειές που αφήνουν οι άντρες. Οι γυναίκες της Αγγλίας το έχουν κάνει για 3 χρόνια, οι γυναίκες της Αμερικής το κάνουν τώρα σε όλη τη χώρα. Αλλά η προσωρινότητα της εργασίας ήταν ένα θέμα πάνω στο οποίο πάντα δινόταν έμφαση: Ερώτηση Δημοσιογράφου: «*Η Ανι Νταννινγκ τώρα κάνει οξυγονοκολλήσεις στις αποβάθρες πλοίων. Και τι γίνεται μετά από τον πόλεμο Ανι;*» - Απάντηση Εργάτριας: «*Κοίτα, αυτή η δουλειά ανήκει σε κάποιον στρατιώτη και όταν επιστρέψει μπορεί να την έχει*». Μετά τον πόλεμο εκατομμύρια στρατιωτών είχαν επιστρέψει στα σπίτια τους και είχαν επιστρέψει με την διαβεβαίωση ότι οι παλιές τους δουλειές τους περίμεναν. Τώρα οι γυναίκες αυτές που δούλευαν στα εργοστάσια μπορούν να γυρίσουν για να φτιάξουν τα σπίτια τους για τους αποστρατευμένους συζύγους τους. Από τις γυναίκες αναμενόταν να είναι νοικοκυρές, μαγείρισσες, μητέρες.»

Δράση: Προσλαμβάνονται γυναίκες στα εργοστάσια

ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

Κατασκευή: Οι γυναίκες πρέπει να επιστρέψουν στον παραδοσιακό ρόλο (Από τις γυναίκες αναμενόταν να είναι νοικοκυρές, μαγείρισσες, μητέρες)

Ρητορεία: Αλλά η προσωρινότητα της εργασίας ήταν ένα θέμα πάνω στο οποίο πάντα δινόταν έμφαση: Ερώτηση Δημοσιογράφου: «*Η Ανι Νταννινγκ τώρα κάνει οξυγονοκολλήσεις στις αποβάθρες πλοίων. Και τι γίνεται μετά από τον πόλεμο Ανι;*» - Απάντηση Εργάτριας: «*Κοίτα, αυτή η δουλειά ανήκει σε κάποιον στρατιώτη και όταν επιστρέψει μπορεί να την έχει*». Μετά τον πόλεμο εκατομμύρια στρατιωτών είχαν επιστρέψει στα σπίτια τους και είχαν επιστρέψει με την διαβεβαίωση ότι οι παλιές τους δουλειές τους περίμεναν. Τώρα οι γυναίκες αυτές που δούλευαν στα εργοστάσια μπορούν να γυρίσουν για να φτιάξουν τα σπίτια τους για τους αποστρατευμένους συζύγους τους. Από τις γυναίκες αναμενόταν να είναι νοικοκυρές, μαγείρισσες, μητέρες.»

Δράση: (αφηγητής: Τώρα αυτές οι γυναίκες επιστρέφουν για να φτιάξουν το σπίτι τους για τους αποστρατευμένους συζύγους τους. Μετά από 5 χρόνια συνεχούς επανάληψης δεν υπήρχε τροπος να το απογύγουν) Απολύονται οι γυναίκες από τα εργοστάσια (οι δουλειές επιστρέφονται στους άντρες) – Επιστροφή στους παραδοσιακούς ρόλους

8. **11.36. Ποιο είναι το στερεότυπο που αναπαρήγαγαν οι ταινίες και οι διαφημίσεις** (εξισώνοντας την ευτυχία με την ολοκλήρωση στο σπίτι)

9. **1603. Ποιο είναι στο στερεότυπο για την γυναίκα αεροσυνοδό;** (μπορεί να πετύχαιναν ένα ραντεβού εκείνο το βράδυ, δεν πρέπει να είναι άγαρμπη, πρέπει να είναι πολύ θηλυκή, δεν πρέπει να είναι πολύ νέα, δεν πρέπει να είναι πολύ προκλητική, δεν πρέπει να φοράει γυαλιά, δεν πρέπει να είναι παντρεμένη, δεν πρέπει να είναι πολύ κοντή)

10. **1800. Σύμφωνα με την Betty Friedmann:** (οι γυναίκες όπως και οι άντρες μπορούν να βρουν την ταυτότητά τους μόνο στη δουλειά που χρησιμοποιεί πλήρως τις δυνατότητές τους. Μια γυναίκα δεν μπορεί να βρει την ταυτότητά της στη Βαρετή ρουτίνα του νοικοκυριού. Εάν η δουλειά πρόκειται να είναι η διέξοδος για την γυναίκα από την παγίδα της τότε θα πρέπει να είναι μία δουλειά που θα πρέπει να την πάρει σοβαρά και να είναι μέρος της φιλοσοφίας της ζωής της. Μια δουλειά μέσα από την οποία θα μπορεί να αναπτυχθεί σαν μέλος της κοινωνίας)

11. **1840: Ποια είναι η κατασκευή της Κόλιν Πάουελ;** (Οι ιδέες της μπέτι φριντμαν ήταν ένα ανάθεμα. Σκέφτηκα τι περίεργο τι έχει πάθει αυτή η γυναίκα; Όσες γυναίκες ήξερα δεν ήταν καταπιεσμένες και ήταν πολύ ευτυχισμένες κι όλες απολαμβάναμε το να φροντίζουμε την οικογένειά μας)

12. **Σύμφωνα με την Τζακι Σεμπάγιος για τις ανισότητες των δύο φύλων φταίει** (η κοινωνία)

13. **Περιγράψτε σύντομα την πράξη αστικών δικαιωμάτων; Λειτουργήσε για την Λορίνα Ουικς η συγκεκριμένη πράξη; Ναι ή όχι και για ποιον λόγο;** (1964, πρόεδρος Λιντον Τζονσκον ίσα δικαιώματα για όλους και για μειονότητες και για γυναίκες – οι γυναίκες άρχισαν αμέσως να κάνουν αιτήσεις για δουλειά δεν μπορούσε να κάνει αίτηση για μηχανολόγος – το δικαστήριο απέρριψε την αίτηση λόγω νόμου που έλεγε ότι δεν μπορούν να σηκώσουν βάρος πάνω από 14 κιλά – τελικά δικαιώθηκε μετά από 5 χρόνια και μία έφεση στο δικαστήριο - στερεότυπα παρωχημένες αντιλήψεις – δεν χρειάζονται μόνο νόμοι – χρειάζεται και εκπαίδευση για άρση των στερεοτύπων)

14. **Γιατί το αντισυλληπτικό χάπι πρόσφερε ένα νέο είδος ελευθερίας;** (εμποδίζοντας την ωορρηξία οι γυναίκες ελέγχουν την γονιμότητά τους, ένα λάθος (= ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη) και βρισκόσουν πίσω στο σπίτι να κάνουν οικογένεια που σημαίνει όχι δουλειά όχι εκπαίδευση, οι γυναίκες ρυθμίζουν το πότε θα γίνουν μητέρες οπότε να ρυθμίζουν οικογένεια, σπουδές και σεξουαλικής απόλαυση,

προγραμματισμός)

15. «Αυτοί που νομίζουν ότι το απελευθερωτικό κίνημα των γυναικών είναι ένα αστείο που απλά νομίζουν ότι συνδέεται με το κάψιμο των στηθόδεσμων και την είσοδό μας στα μπαρ που είναι μόνο για άντρες κάνουν λάθος. Το κίνημα αφορά την ισότιμη πληρωμή και την είσοδό μας στην αγορά εργασίας» Από την φράση αυτή υπονοούνται δύο διαφορετικά είδη φεμινισμού. Ποια είναι αυτά και σε ποιο από τα δύο αναφέρεται η ομιλήτρια; (1^ο είδος, ο κακώς νοούμενος φεμινισμός ότι κάνουν οι άντρες να το κάνουν και οι γυναίκες και 2^ο είδος ο φεμινισμός όπου όλοι έχουν τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις και λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες των δυο φύλων).

Παραγωγή Λόγου – Εργασίες για το σπίτι

16. Στο ντοκιμαντέρ ακούσαμε τον αφηγητή να λέει: «Οι περισσότερες γυναίκες είχαν εγκλωβιστεί στο σπίτι ως σύζυγοι και μητέρες. Και τα εκατομμύρια των γυναικών που ήθελαν να βγουν έξω και να δουλέψουν στις βιομηχανίες και στα εργοστάσια τα θεωρούσαν σαν πηγή φτηνού εργατικού δυναμικού και πληρωνόντουσαν λιγότερο από τους άντρες. Στον υπόλοιπο κόσμο οι γυναίκες θεωρούνταν υποδεέστερες. Δούλευαν στους αγρούς και τους έδιναν τις πιο σκληρές και επαναλαμβανόμενες εργασίες [...] » Μελετήστε τις δύο φωτογραφίες και συζητήστε την εγκυρότητα του επιχειρήματος που λέει ότι οι γυναίκες δεν έχουν την σωματική δύναμη να κάνουν τις ίδιες δουλειές με τους άντρες. Ποια είναι η άποψή σας στο θέμα; Ποια είναι η σκοπιμότητα του επιχειρήματος αυτού; Να απαντήσετε λαμβάνοντας υπόψη σας και τις μαρτυρίες – φωτογραφίες από τους συνδέσμους: [Βικιπαίδεια: Οι Γυναίκες της Πίνδου](#), [Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού: Οι γυναίκες της Πίνδου](#), [Μουσείο Κέρινων Ομοιωμάτων Βρέλλι](#)

ρο αποφάσισαν να μην στηρίζουν το ...leen Parro οι Jacqui Ceballos, Ginnie Whitehill, "Dusty" Rhodes και η Lorena Weeks, Eirin Elias, Rita Hendrix; Με ποιον

τρόπο οι εμπειρίες τους τις ώθησαν να στηρίξουν το γυναικείο κίνημα; Ποια ζητήματα είναι σημαντικά για τις πέντε αυτές γυναίκες και γιατί;

18. Τι πιστεύει ο κόσμος για τον φεμινισμό; Αν ρωτούσατε κάποιον για το «τι είναι φεμινισμός;» τι νομίζετε ότι θα σας απαντούσε (μπορείτε να ρωτήσετε ενδεικτικά κάποιο φίλο, συγγενή, μέλος της στενής – ευρύτερης οικογένειάς σας);

19. Υπάρχουν μέρη στην Ελλάδα όπου η διάκριση μεταξύ των φύλων υπάρχει; Πώς μπορούμε να ενισχύσουμε ή να αμφισβητήσουμε τα στερεότυπα των δύο φύλων;

20. Στο ντοκιμαντέρ είδαμε τις ζωές 9 γυναικών (Jackie Seballios, Malud Hanara, Joyce Sweendon, Loreena Weeks, Dusty Rhoads, Mary Scott, Betty Friedmann, Colin Parro, Emmy Corren,). Να συμπληρώσετε τον πίνακα και στη συνέχεια διαλέξτε μία από αυτές και με οδηγό τη φαντασία σας καταγράψτε πολύ σύντομα (σε μία – δυο παραγράφους) την προσωπική της περιπέτεια αναφέροντας στοιχεία όπως (α) πως ήταν η ζωή της πριν το φεμινιστικό κίνημα, (β) γιατί εντάχθηκε στο κίνημα, (γ) ποια θέματα ήταν πιο σημαντικά γι' αυτήν, και (δ) πως η συμμετοχή στο κίνημα επηρέασε τη ζωή της.

Χρονικό σημείο video	Πρόσωπο Μαρτυρίας	Πρόβλημα που αντιμετώπισε
05:05	Μαλουντ Χανάρα	
09:33 & 21:12	Τζοις Σουίντον	
13:48 & 19:47	Λορένα Ουικς	
14:38	Νταστι Ροουντς	
16:35	Μαίρυ Σκοτ	
17:36	Μπετι Φριντμαν (the feminine mystique)	
18:26	Κόλιν Πάρρο	
18:55	Τζάκι Σεμπάγιος	
24:32	Έμμι Κορέν	
26:30	Αιριν Ελίας	
31:00	Ρίτα Χέντριξ	

Ολόκληρο το ντοκιμαντέρ [εδώ](#)

Ζ. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

-

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Πιθανόν η πληθώρα των εργασιών να καθιστούν το σενάριο απαιτητικό αλλά παραμένει πάντα στη διακριτική ευχέρεια του εκπαιδευτικού να παραλείψει ή να τροποποιήσει κάποιες δραστηριότητες. Μια σημαντική δυσκολία είναι η επαφή των μαθητών για πρώτη φορά με τους βασικούς όρους της ΨτΛ: «κατασκευή», «δράση» και «ρητορεία», η οποία όμως μπορεί να ξεπεραστεί καθώς οι μαθητές και οι μαθήτριες σε αυτή την ηλικία δείχνουν εξαιρετική αγάπη και ενδιαφέρον σε οτιδήποτε φέρει τον όρο «ψυχολογία». Μία εξίσου σημαντική δυσκολία μπορεί να είναι και οι αντιστάσεις των μαθητών, διότι αφενός έχουν συνηθίσει να σκέφτονται με όρους «λάθος - σωστό» ή «δίκαιο και άδικο» (κάτι που δεν αφορά την ΨτΛ), αφετέρου θα πρέπει να έρθουν αντιμέτωποι με τις δικές τους νοητικές

αναπαραστάσεις και στερεότυπα και να τα αναθεωρήσουν. Ακόμα και στη χειρότερη περίπτωση, η διδασκαλία θα έχει τοποθετήσει τον «σπόρο» της.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Δραγώνα, Θ. 2001. *Εκπαίδευση: Πολιτισμικές Διαφορές και Κοινωνικές Ανισότητες*, τόμος Α, Κοινωνικές Ταυτότητες / Ετερότητες – Κοινωνικές Ανισότητες, Διγλωσσία και Σχολείο, κεφάλαιο 1: «Κοινωνικές Ταυτότητες / Ετερότητες». Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Επιλεγμένη βιβλιογραφία για την Ψυχολογία του Λόγου (Discursive Psychology):

Edeards, D. 2005. Discursive Psychology. In K. L. Fitch & R. E. Sanders (eds.) *Handbook of Language and Social Interaction*, pp 257 – 273, Earlbaum.

Potter, J. 2003. *Discursive Psychology: Between method and paradigm, discourse and society*. London: Sage Publications.

Roden, F. 2001. Becoming Butlerian: On the discursive limits (and potentials) of gender trouble at ten years of age. *International Journal of sexuality and gender studies*, vol. 6, nos. 1/2.

Whetherell, M. & J. Potter. 1992. *Mapping the language of racism: Discourse and the legitimation of exploitation*. New York: Columbia University Press.